

Excerpta in Psalmos

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ

17.105 ΨΑΛ. Θ'. Στίχ. η'. Ἦτοίμασεν ἐν κρίσει τὸν θρόνον αὐτοῦ. Στίχ. θ'. Καὶ αὐτὸς κρινεῖ τὴν οἰκουμένην ἐν δι καιοσύνῃ. Κρινεῖ λαοὺς ἐν εὐθύτητι. Φοβητέον ἄρα τὸν τοιοῦτον κριτὴν, ψεκτάς τε πρᾶ ξεις καὶ ἀσεβεῖς φεύγοντα φρόνημα. Οἰκουμένην δὲ νοήσεις τὴν Ἐκκλησίαν, οἰκουμένην ὑπὸ τε Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, κατὰ τό' Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ μου ἔλευσὸ μεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῶ ποιησόμεθα· λαοὺς δὲ τοὺς λοιποὺς παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Στίχ. ιβ'. Ψάλατε τῷ Κυρίῳ, τῷ κατοικοῦντι ἐν Σιών. Καὶ ἄλλως δέ· ἐν πάσῃ ψυχῇ Σιών οὔση καὶ σκο πευτηρίῳ Θεὸς κατοικεῖ. Ἐκζητεῖ δὲ τὰ αἵματα τῶν ἐθνῶν ἀποκτεινάντων αὐτὰ, καὶ μιμνήσεται αὐτῶν ἀναστὰς αὐτά. Οὐκοῦν τό' Ἀπώλετο τὸ μνημόσυ νον αὐτῶν μετ' ἤχου, ἐπὶ τὰς ῥομφαίας ἀνενεχθῆ σεται. Ἐκείνων δὲ μέμνηται, ὧν ἐγένετο καταφυγή. Στίχ. λγ'. Ἀνάστηθι, Κύριε ὁ Θεὸς μου· ὑψωθήτω ἡ χεὶρ σου· μὴ ἐπιλάθῃ τῶν πενήτων σου εἰς τέλος. Ἐκ δὲ τῶν δυσσεβῶν τούτων ῥημάτων ἀνιαθεὶς ὁ 17.108 προφήτης, πάλιν εὔχεται λέγων ταῦτα, δεῖξαι τῇ πείρᾳ τὸν Θεὸν αἰτῶν, ὡς οὐκέτι λέλησται τῶν πτω χῶν. Καὶ τῆς τοῦ ἀσεβοῦς δὲ βλασφημίας ὑπέμνησε λέγων· Στίχ. λη'. Τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πενήτων εἰσήκου σας, Κύριε· τῇ ἐτοιμασίᾳ τῆς καρδίας αὐτῶν πρόσεχε τὸ οὖς σου. Ἐπεθύμουν γὰρ συντριβῆναι τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὸν βραχίονα, καὶ τῆς αὐτοῦ τυραννίδος ἐλευθερωθῆναι· ὃ δὴ καὶ γέγονεν. Ἐπιθυμία δὲ διανοίας ἀγαθῆς ἐνεργῆς ἐστὶ προσευχή. Ἦν ἰδὼν ὁ καρδιογνώστης, ἐπλήρωσεν. Ἐτοιμὴν γὰρ εἶχον πρὸς τὸ σωθῆναι καρ δίαν, καὶ τῆς ἐπηγγελμένης βασιλείας τυχεῖν. ΨΑΛ. ΙΓ'. Στίχ. β'. Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιών, ἢ ἐκζητῶν τὸν Θεόν. Ὅσα σωματικῶς ἀσωμάτου τυγχάνοντος λέγοιτο περὶ τοῦ Θεοῦ, θεοπρεπῶς ἀκουστέον. Οἷον, ἐν οὐ ρανοῖς λέγεται κατοικεῖν, ὡς ναῶ χρώμενος ταῖς θείαις δυνάμεσι, ταῖς ἐν οὐρανῷ. Καλοῦνται γὰρ ὁμωνύμως τοῖς ἐν οἷς εἰσι τόποις· ὡς καὶ ἄνθρωποι γῆ χρηματίζοντες. Ὡς ἐν τῷ· Πᾶσα ἡ γῆ προσκυ νησάτωσάν σοι, καί· Πᾶσα ἡ γῆ βοᾷ μετ' εὐφρο σύνης. Ἐν οὐρανοῖς δὲ οἰκεῖ καὶ ἐν ἀνθρώποις ὦν, τοῖς φοροῦσι τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὡς δημιουργίας λόγῳ καὶ προνοίας ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τυγχάνοντος. Ἐκ τῶν καλλίστων τοῦτο δηλοῦ ται μερῶν· ἐν τε τῷ, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρα νοῖς· καὶ, Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω. Ἀλλὰ καὶ πολ λαχοῦ τῆς θείας παιδεύσεως ἢ τοῦ οὐρανοῦ προσηγο ρία δηλοῖ τὴν νοητὴν οὐσίαν, ἐν ἧ μάλιστα Θεὸν προσ ἡκει ζητεῖν. Ὁ οὐρανὸς γὰρ τοῦ οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ. Ἐκ τούτου συμβατικῶς ἐπισκοπεῖ τοὺς τῆς ὑποδεεστέρας καταστάσεως, Τοῦ ἰδεῖν, εἰ τίς ἐστὶ συνετὸς, ἐκζητῶν τὸν Θεόν· ὡς ἂν εὐρῶν τύχοι τῶν παρ' αὐτοῦ δωρεῶν. Γίνεται δὲ τοῦτο, κακίας σὺν ἀσεβείᾳ κρατούσης, ὡς λεχθῆναι· Οὐκ ἔστιν ἔλεος, οὐδὲ ἀλήθεια, οὐδὲ ἐπίγνωσις Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις. Οὕτω τῶν ἀνθρώπων βλαβέντων, πῶς οὐκ ἔδει τὸν ἀγαθὸν ἐπιβλέψαι Σω τῆρα, ὡς ἂν, ἀφορμὴν τινα συνέσεως εὐρῶν, ταύτην πληθύνῃ, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν ἐμφανίσειεν ἑαυτόν; Ἐμφανίζεται γὰρ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. Στίχ. γ'. Πάντες ἐξέκλιναν· ἅμα ἠχρειώθησαν. Οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. Προφητεύει μεταβολὴν τῶν ἐθνῶν εἰς ἡμερότητα καὶ εὐσέβειαν. Διὸ καὶ ἐρωτᾷ, Μὴ, τοῦ Κυρίου ἐλ θόντος, οὐ παύσονται τοῦ θηριώδους βίου, καὶ ἐπὶ γνώσονται τὸν Κύριον; Λέγει γὰρ καὶ Ἡσαΐας· Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὄψονται· οἱ οὐκ ἀκη κόασι συνήσουσιν. Στίχ. ε', '. Ἐκεῖ ἐδειλίασαν φόβῳ, οὗ οὐκ ἦν φόβος· ὅτι Κύριος ἐν γενεᾷ δικαίων. Ἔσται γὰρ, φησὶν, ὅτε οἱ προῤῥηθέντες φοβηθῆ σονται Κύριον, παρ' οἷς οὐκ

ἦν πρότερον φόβος. 17.109 Ἐκεῖ δὲ ἐν τῇ μελλούσῃ συστήσεται γενεᾶ, περὶ ἧς πάγει. ΨΑΛ. ΙΕ΄. Στίχ. α΄. Στηλογραφία τῷ Δαβίδ. Τοῦ Δαβίδ ἐπέγραψαν οἱ λοιποὶ στηλογραφίαν δὲ ὁμοίως ἐξέδωκαν, τῷ περιέχειν προφητείαν αἰωνίου μνήμης ἀξίαν. Ὡσπερ γὰρ οἱ μέγιστοι τῶν ἀγωνι ζομένων ἐν σταδίοις ἀθληταὶ στήλης ἀξιοῦνται, καὶ τῶν ἐν πολέμοις κατωρθωμένων εἰς τὴν μετὰ ταῦτα μνήμην ἴσονται τρόπαια· οὕτω τὸ μέγα τρόπαιον τοῦ Σωτῆρος, ὅπερ ἤγειρε καθελὼν τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, Γραφαῖς ἄνωθεν ἐστηλιτεύθη προφητικαῖς. Διὸ καὶ Πέτρος, τῶν ἐν αὐτῷ μνημονεύσας, ἐπήγαγεν· "Ἔσονται ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς, ὅτι ὄρκω ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεός, ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν καθίσει ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ· προῖδων δὲ ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς ἄδην, οὔτε ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες."6 ΨΑΛ. Ι΄. Στίχ. δ΄. Διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου, ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς. Ὑπογραμμὸν ἡμῖν καὶ διὰ τούτων δίδωσιν ὁ Σωτὴρ, μὴ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς δεομένοις τῆς παρὰ Θεοῦ βοηθείας. Τρίβοι δὲ Κυρίου τῶν ἐντολῶν αἱ τηρήσεις· μᾶλλον δὲ αἱ κατ' ἀρετὴν ἐνέργειαι, ὁμαλαὶ καὶ λεῖαι δειχθεῖσαι ἐκ τοῦ συνεχῶς πατεῖσθαι πρὸς τῶν φθάσαι σπυδόντων ἐπὶ τὸ τέλος αὐτῶν, ὅπερ ἐστὶν ἡ μακαριότης, καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ἢ ἀπόδοσις. Δρά μωμεν τοίνυν κατ' αὐτοὺς, οὐ σφαλλομένων τῶν δια βημάτων ἡμῶν, εἰ Κύριος αὐτὰ καταρτίσειεν ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ. Ταύτης τῆς αἰτήσεως ὁ τυχὼν φησιν· Ἄνευ ἀνομίας ἔδραμον καὶ κατηύθυνα· καὶ τὸ, Ὅδον ἐντολῶν σου ἔδραμον, ὅτε ἂν ἐπλάτυνας τὴν καρδίαν μου. ΨΑΛ. ΙΖ΄. Στίχ. ἴ΄. Ὡδίνες ἄδου περιεκύκλωσάν με· προ ἐφθασάν με παγίδες θανάτου. Ἀρμόσει δὲ ταῦτα καὶ τῷ Σωτῆρι, ἔχοντα πολλὴν οἰκειότητα πρὸς τὸ, Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται· καὶ, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου. Στίχ. η΄. Καὶ ἐσαλεύθη, καὶ ἔντρομος ἐγενήθη ἡ γῆ. Καὶ τὰ θεμέλια τῶν ὀρέων ἐταράχθησαν, καὶ ἐσαλεύθησαν, ὅτι ὠργίσθη αὐτοῖς ὁ Θεός. Προδήλως δείκνυσι τοῦ Θεοῦ τὴν κατάβασιν διὰ τὰ προειρημένα, τὸν τε θάνατον καὶ τὰς ὠδίνας τοῦ ἄδου. Ἐξ οὗ δὲ καταβάντος, κατὰ τὸν Ἀκύλαν, ἐκινήθη καὶ ἐσεισθη ἡ γῆ. Πᾶσα γὰρ ἀκοὴ Ἑλληνικὴ καὶ βάρβαρος ἐπληροῦτο τῆς περὶ αὐτοῦ φήμης. Γῆν γὰρ ἔφη τοὺς ἐπὶ γῆς. Ὀρέων δὲ, τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων· αἱ τῇ πλάνῃ τῶν εἰδώλων τοὺς ἄνθρωπους ἐνέμοντο, τῆς τοῦ Θεοῦ κατεπαιρόμεναι γνώσεως. Τὰ θεμέλια, καὶ οἱ βαθεῖς διαλογισμοὶ, αἰσθα νόμενα τῆς τοῦ Κυρίου δυνάμεως, ἐταράχθησαν ἀχθόμενα. Αἷς ὀργισθέντος τοῦ Θεοῦ, ἀνέβη καπνὸς καθάπερ ἐπὶ δαλοῦ· σβεννυμένων καὶ τοῦ πυρὸς παυσαμένων, ὧς τοὺς ἀνθρώπους κατέφλεγον. Τὸ πῦρ δὲ τοῦτο κατέσβεσε τῷ ἰδίῳ πυρί. Καθὸ πῦρ καταναλίσκον εἴρηται Θεὸς παρὰ τῷ Μωϋσῇ. Καὶ ἐν Ψαλμοῖς· Πῦρ ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύεται, καὶ φλογιεῖ κύκλῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Καὶ πάλιν· Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἤξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταγιγίσκει σφοδρά. Διὸ καὶ ἔφασκεν ὁ Σωτὴρ· Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. Καὶ τί θέλω, εἰ ἤδη ἀνήφθη; Ταῦτα ἐποίησε κλίνας καὶ καταβάς οὐχ ἓνα μόνον οὐρανὸν, ἀλλὰ πάντας, ὅσοι ποτέ εἰσιν· τοῦ κλίνειν δηλοῦντος τὴν ταπεινώσιν τοῦ ὕψους αὐτοῦ, καὶ τὴν κένωσιν τῆς θεότητος. Τῆς δὲ οἰκονομίας αὐτοῦ τὸ λεληθὸς καὶ ἀπόκρυφον, τῷ γνώφῳ καὶ τῇ ὁμίχλῃ δηλοῖ. Εἶτα ἐπὶ τοῦ χερουβὶμ ἀνελήφθη, καίτοι μὴ σὺν αὐτῷ καταβάς. Ὁν μετὰ σώματος ἀναβαίνοντα αἱ θεῖαι θεωροῦσαι δυνάμεις, γεγυῖαι περὶ αὐτὸν, ἐδορυφόρου αὐτοῦ τὴν ἀνοδὸν, ἐπιλέγουσαι· Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες, ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε, πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης. Ἄ δὴ γέγονεν, ἡνίκα, ὡς ἐν ταῖς Πράξεσι κεῖται τῶν ἀποστόλων, βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη

ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Στίχ. ιβ'. Καὶ ἔθετο σκότος ἀποκρυφὴν αὐτοῦ· κύκλω αὐτοῦ ἡ σκηνὴ αὐτοῦ. Τὸν ἐν σκηνῇ τίς οὐκ ὄψεται μὴ γενόμενος ἔνδον; Οὕτως οὐδὲ τὸν Θεὸν, εἰ μὴ τις εἰσέλθοι τοῦ τῆς δυσκαταληψίας ἔνδον παραπετάσματος. Καὶ Μωϋσῆς γὰρ εἰς τὸν γνόφον εἰσηλθεν, οὗ ἦν ὁ Θεός. Ἐπιστήσας γὰρ τῇ περὶ Θεοῦ δημιουργίᾳ τε καὶ προνοίᾳ, εἴσω τούτων ἔγνω περιέχεσθαι τὸν Θεόν. Ὀλίγον γὰρ αὐτὴν διανοίξας, τὸν οὗ ἔστιν εἰκῶν, ἐκ τοῦ κατ' εἰκόνα μεμάθηκεν· ἐκ δὲ τῆς δημιουργίας καὶ προνοίας τὸν δημιουργὸν καὶ προνοητὴν. ΨΑΛ. ΚΒ'. Στ. γ'. Ἐνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Στίχ. δ'. Ἐὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιάς θα νάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά· ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. Ἐντεῦθεν πρὸς Θεὸν ἀποστρέφει τὸν λόγον. Ὁ μὲν οὖν καθεζόμενος ἐν σκιᾷ θανάτου, ἴδρυται ἐν αὐτῇ, βεβαιωθεὶς ἐν κακίᾳ, καὶ δεόμενος τοῦ ἐξ ἑλέους ἀνατέλλοντος φωτός· ὁ δὲ πορευόμενος παρατρέχει· μεθ' οὗ καὶ συνοδεύει ὁ Κύριος. Περὶ δὲ τῆς καθίσεως εἴρηται· Καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. Στίχ. δ'. Ἡ ῥάβδος σου, καὶ ἡ βακτηρία σου, αὐταὶ με παρεκάλεσαν. Ἀμφότερα ἐπὶ μαστίγων, κατὰ τό· Ἐὰν ἐγκαταλίπωσιν οἱ υἱοὶ σου τὸν νόμον μου, καὶ τοῖς κρί 17.113 μασί μου μὴ πορευθῶσιν· ἐὰν τὰ δικαιώματά μου μὴ φυλάξωσιν· ἐπισκέψομαι ἐν ῥάβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐν μαστίγῃ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. Τὸ δὲ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῶν. Οὐ διεσκέδασαι γὰρ τὸ θεῖον ἔλεος ἀπὸ τοῦ δι' ἁμαρτίας μαστιζομένου. Οὐ γὰρ ἀμαρτάνοντα μὴ μαστίξειε, οὐ παραδέχεται· μαστιγῶν υἱὸν ὃν παραδέχεται. Περὶ ὧν δὲ μὴ μαστίζει, λέγεται τό· Ἐμοῦ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες· παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάενυσις ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν, καὶ στερέωμα ἐν τῇ μαστίγῃ αὐτῶν. Διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία· περιεβάλλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν ἑαυτῶν. Ἐὰν μὲν οὖν ἦ τις πρόβατον ἀμαρτωλόν, ῥάβδῳ πλήσεται· ἐὰν δὲ ἄνθρωπος, βακτηρία, κατὰ τὸ Σολομῶντος· Ὁ φειδόμενος τῆς βακτηρίας μισεῖ τὸν ἑαυτοῦ υἱόν. Ταῦτα δὲ παρακαλεῖ τὸν τυπτόμενον· πέπεισται γὰρ, ὡς μαστιγοῖ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. ΨΑΛ. ΚΓ'. Στίχ. β'. Καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἠτοίμασεν αὐτὴν. Καὶ ἄλλως δὲ πρὸ τῆς ἐπιδημίας Χριστοῦ γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ μόνον ἦν ὁ Θεός· μετ' αὐτὴν δὲ, τοῦ Κυρίου ἡ γῆ. Ἄλλ' οὐδὲ πλήρωμα πρὸ ταύτης ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῆ· μεστὰ δὲ ἦν αὐτῆς τὰ πλεῖστα κακότητος. Μετ' αὐτὴν δὲ πολλοὶ τῶν πεπιστευκότων ἐθνικῶν εἴποιεν ἄν· Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν. Διόπερ αὐτοῦ καὶ πλήρωμα λέγοντο. Ἄλλ' οὐχ οἱ κενοὶ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἐρήμῳ ὁ ἁμαρτωλὸς κατοικεῖ· οἰκουμένην δὲ, ὁ τὴν Ἐκκλησίαν οἰκῶν πεπληρωμένην τῆς ἁγίας Τριάδος· καὶ ἔστι τοῦ Κυρίου. Ἄλλ' οὐχ ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ διαβόλου, καὶ μερὶς ἐκείνου γενόμενος. Στίχ. γ'. Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου; ἢ τίς στήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ; Ἡ καὶ ὄρος Κυρίου τὸ τελικὸν ἀγαθὸν καὶ τὸν Θεὸν Λόγον. Σπάνιος γὰρ ὁ πρὸς τὴν ἀκρῶρειαν αὐτοῦ διὰ προκοπῆς ἀναβῆναι δυνάμενος. Ὁ γὰρ τελειωθεὶς, μηκέτι περαιτέρω χωρεῖν οἶός τε ὢν, ἴσταται βέβαιος, καὶ χρηματίζων ἅγιος τόπος Θεοῦ. Ὅπισω γὰρ Κυρίου πορευόμενος, ἀναβαίνει· τῶν μὲν ὀπισθεν ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, τέλος ἔχων τὸ στήναι μετὰ Θεοῦ ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ· ἐφ' ὃν δεῖ ἀναβῆναι καὶ στήναι τὸν εὐαγγελιζόμενον τῇ Σιών, πρὸς ὃν ἐφθακότη τῷ Μωϋσῆ φησιν ὁ Θεός· Σὺ δὲ αὐτοῦ στήθι μετ' ἐμοῦ. Ἄλλὰ καὶ Ἔστησεν ἐπὶ πέτραν τοὺς πόδας μου, ὡς ἐφ' ἕτερον ἁγίασμα φασιν οἱ προφῆται. Ἐπεὶ πέτρα ἦν ὁ Χριστός. Ἄλλὰ τίς ὁ τῶν ἐπαγγελιῶν τούτων τευξόμενος, εἴρηται τελεώτερον ἐν τῷ τεσσαρεσκαίδεκάτῳ ψαλμῷ. 17.116 Στίχ. '. Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸν Κύριον, ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ. Καὶ μὴν εἶπεν· Οὐδεὶς ὄψεται τὸ πρόσωπόν μου, καὶ ζήσεται. Ὡς ἀληθῶς γὰρ οὐκ ὄψεται τις ἄνθρωπος ὢν, καὶ μὴ πᾶν ἀνθρώπινον ἀποθέμενος, καὶ μεταβαλὼν εἰς ἄγγελον καὶ Θεὸν, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐνθάδε. Περὶ δὲ τῶν ἀγγέλων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μικρῶν, ὁ

Σωτήρ φησιν, ὅτι Διαπαντὸς ὁρῶσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Στίχ. θ'. Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες, ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε, πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Στίχ. ι'. Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτὸς ἐστὶν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης. Ὡς ἄρχοντα δὲ στρατοπέδων, δυνάμεων ἐκάλεσαν Κύριον, ὅπερ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ Σαβαῶθ εἶρηται. Τοῦτο δὲ καὶ Κύριον στρατιωτῶν οἱ Ἑβδομή κοντα καὶ Παντοκράτωρ ἐν ταῖς Γραφαῖς ἐρμηνεύουσι. Καὶ τὸ νῦν ἄρα λεχθέν, παντοκράτορα τὸν Σωτήρα δηλοῖ. Οὕτως λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ὅπισω δόξης ἀπέστειλέ με πρὸς σέ. Παντοκράτωρ γὰρ ὢν ὁ Πατήρ, τὸν Υἱὸν ἀπέστειλε παντοκράτορα. Καὶ Ἰωάννης δὲ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, Τάδε λέγει, φησὶν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος· περὶ τοῦ Σωτήρος ὁμολογουμένως εἰπών. Τινὲς δὲ οὐ πρὸς ὑψηλότερας πύλας, πρὸς δὲ τὰς αὐτὰς τὰ διττῶς εἰρημένα φασί. ΨΑΛ. ΚΖ'. Στίχ. α'. Πρὸς σέ, Κύριε, κεκράξομαι· ὁ Θεὸς μου μὴ παρασιωπήσης ἀπ' ἐμοῦ. Εἰ μὲν ἐπίγειά τις αἰτεῖται παρὰ Θεοῦ, βραχεία χρηταί φωνῇ· εἰ δὲ τὰ ἐπουράνια, κράζει τε καὶ βοᾷ. Ὅθεν ἐν ταῖς Γραφαῖς οἱ ἅγιοι πρὸς τὸν Θεὸν ἐκέκραξαν. Κράζει δὲ τις εἰσελθὼν εἰς τὸ ταμιεῖον ἑαυτοῦ, καὶ κλείσας τὴν θύραν. Οὐ παρασιωπᾷ δὲ τοῖς ἁγίοις ὁ Θεός. Ἐλάλει γοῦν Μωσῆ, καὶ Ἀαρὼν, καὶ Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ναυῆ. Ἐλάλει καὶ διὰ προφητῶν, ἡνίκα ἦν ὁ λαὸς αὐτοῦ. Ἄ δὲ λαλεῖ ὁ Θεός, οὐκ ἔξωθέν ἐστίν, ἀλλὰ τὰ ἅγια, τὰ ἐπὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀναβαίνοντα, κατὰ τό· Μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἐστὶν ἀντίληψις αὐτοῦ παρὰ σοῦ, Κύριε· ἀναβάσεις εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Ἐχομεν δὲ ἄλλην ἀκοὴν καὶ θεῖαν αἴσθησιν, κατὰ Σολομῶντα, λόγοι Θεοῦ ἀκούουσαν, ἠνωμένην αὐτῷ. Ὡ δὲ παρασιωπᾷ Θεός, ὁμοιοῦται τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Οὐδένα γὰρ τῶν ἁγίων ἴσμεν λάκκον ὀρύξαντα· φρέαρ δὲ ὠρυττεν ὁ δεόμενος ὕδατος. Ἐντέλλεται καὶ ὁ Σολομῶν ἀπὸ φρεάτων πίνειν. Θεός δὲ διὰ τοῦ προφήτου τοῖς ἐκ λάκκων πίνουσιν ἀπειλεῖ, λέγων· Ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὠρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους. Καταβαίνουσι δὲ εἰς λάκκον οἱ τὰ ψυχρὰ τῆς ὕλης περιέποντες πράγματα· ἔνθα καὶ τῶν ἀνθρώπων ὁ πολέμιος δράκων, ὃς καὶ ψυχρὸς ὠνόμασται, κατοικεῖ. Πάντων γὰρ ζῶων, τῶν ἐπὶ γῆς, ὁ δράκων ψυχρὸς 17.117 τερος. Πᾶσα οὖν ἁμαρτία ψυχρὰ· τὰ δὲ θεῖα, ὡς ἔοικε, θερμά. Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. Καὶ, πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ, τῷ πνεύματι ζέοντες. Ὅτι δὲ οἱ ἁμαρτωλοὶ παρὰ λάκκοις εἰσὶν, ἐν τῇ Ἐξόδῳ φησὶν· Ἀπέκτεινεν ὁ Θεός ἀπὸ προσώπου Φαραῶ, ὃς κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἕως πρωτοτόκου τῆς αἰχμαλωτίδος, τῆς ἐν λάκκῳ. Οὕτως οἱ καταβαίνοντες εἰς λάκκον ἁμαρτωλοὶ εἰσὶν καὶ αἰχμάλωτοι. Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Θεός καὶ τούτους καλεῖ, καὶ δίδωσιν ἄφεσιν. Πνεῦμα γὰρ Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισε με εὐαγγελίᾳ σασθαί πτωχοῖς. Ἀπέσταλκέ με κηρύξαι αἶχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. Στίχ. β'. Εἰσάκουσον, Κύριε, τῆς φωνῆς τῆς δεῆσέ μου, ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ. Οἷς ἔτι ἐνδεῖ τινα, τούτων ἐστὶν ἡ δέησις. Ὅτε δὲ, τὸ ἀξίωμα τοῦ Θεοῦ νοήσας, αἰτῶ τι παρὰ Θεοῦ, τότε προσεύχομαι. Ὅτε δὲ φίλος ἐπὶ πλέον γένωμαι, τότε εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ. Ἐπεὶ καὶ Παῦλος, ἀπὸ τῶν ἠττόνων ἐπὶ τὰ μείζω προβαίνων, φησὶ· Παρακαλῶ πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας. Στίχ. β'. Ἐν τῷ αἶρειν με χεῖράς μου πρὸς ναὸν ἁγίόν σου. Ἐπαιρόμεναι χεῖρες πρὸς πράξεις θεοσεβεῖς, ἐν οὐρανῷ θησαυριζόμεναί εἰσι· δι' ὧν νικᾷ τις τὸν νοητὸν Ἀμαλήκ· ὡς ὁ Μωσῆς, ἡνίκα τὰς χεῖρας ἀνέφερεν, ὁ λαὸς ἐνίκα· ὅτε δὲ κατέσπα, ὁ Ἀμαλήκ. Μὴ κατενέγκωμεν οὖν τὰς χεῖρας, ἐπεὶ νικηθησόμεθα. Στίχ. ε'. Ὅτι οὐ συνῆκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Οὐδεὶς γὰρ ἄμεμπτος, οὐ νοήσας τὰ ἔργα Κυρίου. Ποίησιν γὰρ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα. Δίδωσι γὰρ ἀναλόγως τὸ τούτου θεωρῆσαι Δημιουργόν. Στίχ. ζ'. Καὶ ἀνέθαλεν ἡ σὰρξ μου. Ποία δὲ σὰρξ ἀνέθαλεν; Ὅψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. ΨΑΛ. Λ'. Στίχ. α'. Μὴ

παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν. Διαφέρει τὸ ζηλοῦν καὶ παραζηλοῦν. Παραζηλοῦν μὲν γὰρ λέγεται τὸ ἐρεθίζειν, καὶ κινεῖν εἰς ζήλο τυπίαν, ὁποῖον τό· Αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ' οὐ Θεῶ· τουτέστιν ἐκίνησαν ἐν ἔμοι ζήλον, καὶ οἷον εἰς ὀργὴν με ἠρέθισαν εἰδωλολατροῦντες. Ζηλοῦν δὲ ἐστὶν τὸ βούλεσθαι καὶ ἑαυτῶ ὑπάρχειν, ὃ παρεῖ ναι τῷ πέλας νενόμικεν ἀγαθόν. Τοῦτο οὖν λέγει· Μήτε ἕτερον ἐρέθιζε πονηρευόμενον πρὸς τὸ ἀνα στῆναι αὐτὸν κατὰ σοῦ. Ἦγουν, Μὴ ποιήσης τοιαῦτα, ὡς τὸν πονηρὸν ζήλον λαβεῖν κατὰ σοῦ, ἐπεὶ ἐπιβουλεύει σοι. Οἷον· Εἰ μετὰ γνώμης τοῦ Δαβὶδ τὸν ὕμνον ἔλεγον αἱ νεάνιδες, τὸ, Ἐπάταξεν ὁ Δαβὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ· αὐτὸς ἦν ὁ παραζηλῶν ἐν πο νηρευομένοις, τῷ Σαούλ. Μήτε πάλιν μιμοῦ ἢ μα 17.120 κάριζε τοὺς τοιούτους, εὐθηνοῦντας ὀρών. Πρὸς ὀλί γον γὰρ ἀνθοῦντες, ξηραίνονται. Πᾶσα γὰρ σὰρξ, χόρτος. Τί οὖν ἔχουσι ζηλωτὸν, οἵτινες, πρὸς ὀλί γον ἀνθήσαντες, αὔριον εἰς κλίβανον βάλλονται; καθά φησιν ὁ Σωτήρ. Οὐ γὰρ τοι φαίην ἂν εἶναί πως ἀξιοζήλωτον τοῖς ἐθέλουσι ζῆν ἀξιοπρεπῶς τὴν τῶν πονηρευομένων πρόσκαιρον εὐημερίαν. Ἐννοεῖν δὲ χρὴ μᾶλλον εἰς οἷον ἐκβήσεται πέρας τὸ διαβιοῦν ἐλέσθαι κακῶς. Μὴ τοίνυν ζήλου τοὺς τοιούτους, φησὶ, μηδὲ κατερεθίζου πρὸς μίμησιν τῶν φιλα μαρτημόνων, κἂν εἰ δοκοῖεν ἔχειν τὰς ἐν τῷ παρόντι βίῳ τρυφάς. Φεῦγε οὖν τὴν ἰσορροπίαν, εἰς τὰ ἐσό μενα βλέπων· οὐ γὰρ ἐν τούτοις ἔσται διηνεκῶς τὰ πράγματα. Διὸ ἐπάγει· Ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται. Στίχ. γ'. Ἔλπισον ἐπὶ Κύριον, καὶ ποιεῖ χρηστὸ τητα, καὶ κατασκήνου τὴν γῆν, καὶ ποιμανθήσῃ τῷ πλούτῳ αὐτῆς. Τουτέστιν, Ἀγάπησον τὸ εὐδοκιμεῖν· δίψησον τῶν ἱερῶν χαρισμάτων τὴν κτήσιν· ἀγάπησον τὰ τοῖς ἀγίοις τετηρημένα καὶ παρὰ Θεῶ τεθησαυρισμένα. Καὶ ποιεῖ χρηστότητα· ὡς εἰ ἔλεγε τῷ ἀγγρῶ· Ποιεῖ τόνδε τὸν καρπὸν. Οὕτως σοι τῷ ἀκροατῇ τῶν θείων μαθημάτων· Δὸς ἀγγρῶ, φησὶν ὁ Λόγος· ποιεῖ χρηστότητα, ἥτις μία ἐστὶ τῶν καρπῶν τοῦ Πνεύματος. Τὸ τῆς χρηστότητος ὄνομα ἐνταῦθα κατασημαίνει πάντα τρόπον ἀρετῆς. Καὶ κατοικεῖ παρὰ τὴν γῆν· προσδιατρίβων τῇ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείᾳ καὶ γεωργίᾳ· Ὅτι ὁ ἐὰν σπεῖρη ἄνθρωπος, ἐκεῖνο καὶ θερίσει. Ἴσως δὲ γῆν, τὴν θεόπνευστον ὀνομάζει Γραφήν, ἐν ἧ ὁ πλοῦτος τῶν ἀγίων, τουτέστιν αἱ ἐπαγγελίαι. Καὶ παραινεῖ διαπαντὸς τῶν θείων ἔχε σθαι λογίων, ἔρωτι τῶν ἐν αὐτοῖς ἀποκειμένων τοῖς ἀγίοις ἀγαθῶν. Ἡ τὸ μὲν κατασκήνου τέθεικεν ἀντὶ τοῦ κατασκηνώσεως· γῆν δὲ ἐκείνην λέγει τὴν τοῖς πράεσιν ἐπηγγελμένην δηλονότι· ἐν ἧ γεγονῶς, ποιμανθήσῃ, φησὶν, ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς. Πλοῦτος δὲ τῆς ἄνω πόλεως, ἢ τῶν θείων χαρισμάτων ἀμφιλαφῆς χορηγία. Τάχα δὲ σκηνῇ ἀπεικάζει τὸν πρόσκαιρον βίον· καὶ βούλεται ἡμᾶς χρᾶσθαι αὐτῷ, ὡς σκηνῇ κατὰ πάροδον, κυριεύοντας αὐτοῦ, οὐ κυριευομένους ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον, οὐ πρὸς ἡδονὰς ἀποχρωμένους. Οὕτω γὰρ ποιμανθησόμεθα ὑπὸ Ποι μὲνι καλῶ, εἴ τις πλοῦτός ἐστὶ τῶν θείων δογμάτων, τοῦτον καρπούμενοι, ὥστε λέγειν· Κύριος ποιμαίνει με, καὶ οὐδὲν με ὑστερήσει. Στίχ. δ'. Κατατροφήσον τοῦ Κυρίου, καὶ δώη σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου. Ἔθος τῇ Γραφῇ δύο ἀνθρώπους εἰσάγειν· καὶ σχεδὸν πάντα τὰ τοῦ χειρόνος ἔχει καὶ ὁ κρείττων. Ἔστι γὰρ τις τροφή καὶ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, περὶ ἧς λέγεται· Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. Ἔστι τι καὶ ποτόν· Πίνομεν γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας. Καὶ ἔνδυμα· ὅθεν ὁ μὲν ἀμαρτωλὸς ἐνεδύσατο κατάραν ὡς ἱμάτιον, ὁ 17.121 δὲ δίκαιος τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ σπλάγχνα οἱ κτιρμῶν, καὶ πανοπλίαν Θεοῦ. Οὕτως ὁ μὲν τῶν αὐτοῦ μόνον ἀκούων λόγων προτρεπτικῶν τρέφεται· ὁ δὲ ἐπιτιδοὺς ἑαυτὸν ἐρμηνεῖα νόμου, διηγῆσει προφητῶν, λύσει παραβολῶν εὐαγγελικῶν, σαφηνεῖα λόγων ἀποστολικῶν, κατατρυφᾷ τοῦ Κυρίου· καὶ ἐσθίει οὐ πρὸς ἀνάγκην, οὐδὲ πρὸς μόνην τροφήν. Διδάσκει οὖν ἡμᾶς κατατρυφῆσαι τοῦ Κυρίου. Καὶ γὰρ ὁ Θεός, ἀπ' ἀρχῆς βουλόμενος ἡμᾶς τρυφᾶν

πνευματικῶς, ἐφύτευσε τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς, καὶ τὸν χει μάρβρον τῆς τρυφῆς ἐχαρίσατο. Οὐδείς δὲ δύναται καὶ σαρκὶ καὶ πνεύματι τρυφᾶν, Ἄλλ' εἰ μὲν σαρκὶ ἔτρύφησεν, ὡς ὁ πλούσιος, στερηθήσεται τῆς μετὰ Ἀβραὰμ τρυφῆς· εἰ δὲ ἄρτον κακώσεως ἔφαγεν, ὡς ὁ πένης, ἐκεῖ τρυφᾶ καὶ ἀναπαύεται. Καὶ ἄλλως δέ. Ὁ Κύριος δικαιοσύνη ἐστίν, ἀλήθεια, σοφία, ἁγιασμός· ἐὰν τρυφήσῃς οὖν καὶ ἐν τοῖς τῆς σοφίας θεωρήμασιν, ἐν ταῖς πράξεσι τῆς δικαιοσύνης, πεπλήρωται τὸ Κατατρυφήσον τοῦ Κυρίου. Τρυφῆ τοιγαροῦν, τὸ ἔνοικον ἔχειν τὸν πάντα ζωογονοῦντα Θεὸν Λόγον, τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς· καὶ αὐτὸν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς, ληψόμεθα πάντα τὰ αἰτήματα, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ τὰ τῆς καρδίας. Νοήσεις δὲ τὸ λεγόμενον, ἐὰν προσωποποίησῃς ἕκαστον τῶν μελῶν, καὶ ἴδῃς πῶς κατὰ φύσιν αἰτεῖ. Ὁ γοῦν ὀφθαλμὸς, εἰ εἶχε φωνήν, ἔλεγεν ἄν σοι· Αἰτῶ φῶς, αἰτῶ χρώματα βλέπειν κατάλληλα ἐμοί. Ἡ ἀκοή· Αἰτῶ φωνήν ἐμὴ μελῆ, ἠδεῖαν. Ἡ γεῦσις· Αἰτῶ γλυκέα, φεύγω τὰ πικρά. Ἡ ἀφή· Αἰτῶ ἄπτεσθαι λείων, τρυφερῶν, προσηνῶν· οὐ πυρὸς, οὐ τραχέων, οὐδὲ κεντούντων. Ὡς οὖν ἐκάστου τῶν αἰσθητηρίων ἐστὶν αἴτησις κατὰ ἀλληλὸς καὶ φυγὴ· καὶ ὀφθαλμὸς μὲν αἰτεῖ τὸ φῶς, ἡ ὄσφρησις δὲ τὸ εὐώδες, ἡ ἀκοή τὸ ἐμμελές, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως· οὕτως ἡ καρδία τὰ νοήματα, ἅπερ ληψόμεθα παρὰ Κυρίου, ἐὰν μηδὲν ἀλλότριον τῆς αὐτοῦ τρυφῆς ἔχωμεν ἐν ταῖς καρδίαις. Τότε δυνησόμεθα ἀποκαλύπτειν αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡμῶν. Ἐποπτεύει γὰρ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τὴν τῶν σεβομένων αὐτὸν εὐαγῆ πολιτείαν· ἀποστρέφεται δὲ τὴν τῶν οὐκ ὀρθῶς ζῆν ἐλομένων. Ὅθεν ἐπάγει· Στίχ. ε'. Ἀποκάλυψον πρὸς Κύριον τὴν ὁδὸν σου, καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτὸν, καὶ αὐτὸς ποιήσει. Στίχ. ς'. Καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὸ κριμὰ σου ὡς μεσημβρίαν. Ἔσο, φησὶν, φανερώς τὴν ἀρέσκουσαν αὐτῷ βαδίζων ὁδὸν, τουτέστι, γυμνὴν καὶ ἀναμφιάστον τῷ Θεῷ τὴν σεαυτοῦ δεικνύς πολιτείαν· καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτὸν, αὐτὸς δὲ ποιήσει. Ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐμὴ φανῶς καταστήσει, καὶ οἶον περίοπτον ἀποφανεῖ, λαθεῖν οὐκ ἔων τῆς σῆς εὐζωΐας τὸ κάλλος. Ἔσται γὰρ ἅπασιν ἐναργῆς ἡ δικαιοσύνη σου, δίκην φωτὸς ἀναλάμπουσα μεσημβρινοῦ. 17.124 Μεσημβρία γε μὴν ὀνομάζεται τῆς ἡμέρας αὐτὸ τὸ μεσαίτατον. Καὶ σε κρινεῖ ἄξιον εἶναι φωτὸς ἐκεῖ. Ἐπειδὴ οὖν πᾶς ὁ φαῦλα πράσων, οἶον ὁ πορνεύων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ τὸ ὅσον ἐφ' αὐτῷ, κρύπτει ἃ ποιεῖ, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ· θέλει γὰρ μὴ γνωσθῆναι τὴν πορνείαν αὐτοῦ· διὸ καὶ ἐπικρύπτει τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἢν ὠδευσεν· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, οἶον ὁ σωφρονῶν, θέλει αὐτὴν φανερώσει, οὐκ ἀνθρώποις, ἵνα μὴ ἀπέχη τὸν μισθὸν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῷ Θεῷ· διὰ τοῦτο εἴρηται· Ἀποκάλυψον πρὸς Κύριον τὴν ὁδὸν σου, τουτέστι, δεῖξον αὐτῷ τὸν σὸν ἐπίμωμον βίον, καὶ αὐτὸς θεραπεύσει σε ἀπὸ τῶν τραυμάτων, καὶ ποιήσει τὸν ῥυπαρὸν καθαρὸν. Κἂν γένη καλὸς καὶ ἀγαθός, ἐγκαυχῆσεται σοι· καὶ ἐπεὶ μὴ ὦν κενόδοξος ἔκρυπτες τὴν δικαιοσύνην σου, αὐτὸς φανερὸν ποιήσει, καὶ οὕτως ἐπιφανῆ, ὡσπερ ἥλιον ἐν μεσημβρία. Τότε γὰρ, φησὶν, οἱ δίκαιοι λάμπουσιν ὡς ἥλιος. Στίχ. ζ'. Ὑποτάγηθι τῷ Κυρίῳ, καὶ ἰκέτευσον αὐτόν. Ὑποταγὴν οὖν ἐνταῦθα λέγει τὴν τῶν κακῶν ἀναχώρησιν. Οὐδείς γὰρ ἁμαρτάνων ὑποτέτακται τῷ Κυρίῳ. Ἔστω, φησὶν, ὅτι ἤδη ὑπετάχθη· τί ποιῶ περὶ τῶν προτέρων; Ἰκέτευσον αὐτόν, λέγων· Μὴ μνησθῆς ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων. Ὡστε οὐ δεῖ πρότερον περὶ ἁμαρτίας ἰκετεύειν, ἢ ὑποταγέντα τῷ Κυρίῳ, τουτέστιν ἐκστάντα τῆς ἁμαρτίας. Ἔτι γὰρ ὄντα ἐν ἁμαρτίαις ἄφεισιν ἁμαρτιῶν αἰτεῖν, πάνυ ἄλογόν ἐστι. Στίχ. ζ'. Μὴ παραζήλου ἐν τῷ κατευδομένῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπῳ ποιοῦντι παρανομίαν. Μὴ μιμήσῃ, φησὶν, εὐδαιμονίαν ἐκ παρανομίας συγκροτουμένην· μηδὲ εἰς κακίαν ἐρεθίζου, κἂν ὀραῖς τὸ κακὸν εὐδοούμενον, δεῖον λογίσασθαι, ὅτι ὁ αἰὼν οὗτος τούτων ἐστὶ τῶν μὴ ἐχόντων ἄλλην ἐλπίδα. Εὐτυχεῖτωσαν ἐν αὐτῷ, καὶ ἐχέτωσαν τὰ νομιζόμενα ἀγαθὰ. Ἡμεῖς δὲ εἰς ἄλλον αἰῶνα βλέπομεν ζωῆς· καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν, ἐξῆς τούτῳ τῷ αἰῶνι ἐστίν. Οὐχ οἶόν τέ ἐστι τὰ ἀγαθὰ ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι ἔχειν καὶ

ἐν ἐκείνῳ· εἰ γὰρ ἐν τούτῳ ἔχει (τις), ἐκεῖ κολαζόμενος ἀκούσεται· Ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου. Ἀναγκαίως μέντοι προστέθεται τό· Ἐν ἀνθρώπῳ ποιοῦντι παρανομίαν. Τῶν τοιούτων γὰρ, φησί, τὴν μίμησιν παραιτεῖσθαι χρή· καὶ χρήσιμον σφόδρα τοῦ ἀποφοιτᾶν τῷ παραζηλοῦν αὐτούς. Εὐοδοῦνται γὰρ, ἦτοι τὴν ἐν πράγμασι τοῖς ἰδίῳις εὐοδίαν ἔχειν ὑπολαμβάνονται, οὐ ψήφοις ταῖς ἄνωθεν τὸ χρήμα κερδαίνοντες, ἀλλ' ἐκ τοῦ πλεονεκτεῖν καὶ ἀρπάζειν τὰ ἐτέρων ἔσθ' ὅτε. Τὴν οὖν εὐόδωσιν, τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον προκοπὴν λέγει. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἐν δικαιοσύνῃ ζῶντες, ὅταν ἴδωσιν ἑαυτοὺς ἐν πόνοις, τὸν δὲ ἀμαρτωλὸν ἐν πᾶσι πρὸς καιρὸν εὐοδοῦμενον, ὄργι σθέντες· τῆς δικαιοσύνης ἀφίστανται, τοῦτο δὲ ἀνοίας τῆς ἐσχάτης· διὰ τοῦτο μακροθυμεῖν διδάσκων ὁ λόγος 17.125 γος, καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ τὸν καρπὸν προσδέχεσθαι φησι. Στίχ. η'. Παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς, καὶ ἐγκατάλιπε θυμόν. Ἐπωφελὲς τὸ παράδειγμα, καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις Θεῷ πρεπωδέστατον. Χρὴ γὰρ, φησί, πράους εἶναι, καὶ εὖ μάλα καθεστηκότας, καὶ εὐταξίαν ἔχοντας εἰς νοῦν, ἀγαπῶντάς τε διαπαντὸς τὴν ἀπὸ τῆς μακροθυμίας εὐοδίαν, καὶ τῶν ἐξ ὀργῆς κυμάτων ἀποφοιτᾶν. Τῶν γὰρ παθῶν τινὰ μὲν οὐ πίπτει εἰς πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ οἱ τυχόντες ἀπέβαλον αὐτὰ προκόπτοντες. Τὸ γὰρ μιὰν τούτου πάθος, ἢ ὀργὴν, ἐκκαίει καὶ τοὺς δοκοῦντας εἶναι φρονίμους, καὶ ταράσσει· οὐ τινὰ μὲν, τινὰ δ' οὐ· ἀλλὰ κινδυνεύω λέγειν πάντας ἀνθρώπους παρεῖξαι τοῦ τελείου, ἐάν ποτε εὐρεθῇ τις τέλειος. Στίχ. θ'. Οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν Κύριον κληρονομήσουσι γῆν. Ἐπειδὴ εἰώθαμέν πως αἰετῶν πονηρῶν ἀπανίστασθαι, τῷ τοῦ κολάζεσθαι δέει συνωθούμενοι πρὸς τὸ ἄμεινον, ἐφέσει δὲ τῶν παρὰ Θεοῦ χαρισμάτων συνελάνεσθαι εἰς τὸ διαζῆν εὐνόμως· διὰ τοῦτο, δείξας ὁ ψάλλον ὀλέθριον τῶν πονηρευομένων τὸ τέλος, ἐπαγγέλλει, ὅτι οἱ τὸν Κύριον ὑπομένοντες, τουτέστιν οἱ διὰ καρτερίας καὶ ὑπομονῆς τὸν εὐδόκιμον κατορθοῦντες βίον, κληρονομήσουσι γῆν, ἣτις οὐκ ἔστι μέρος ταύτης τῆς γῆς ὑπὸ κατάραν γεγενημένης, ἣν ἐν λύπαις ἐσθίει πάσας τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ὁ ἐργαζόμενος αὐτήν· ἀλλὰ γῆν ἐκείνην, τὴν τοῖς ἁγίοις ἡὐτρεπιμένην. Κληρὸς γὰρ αὐτοῖς ἢ τῶν ἁγίων καλλίπολις, ἢ ἱερά τε καὶ ἄνω, ἣς κληροδότης Θεός. Ὡσπερ δὲ ἐστὶν ὁ Σωτὴρ σοφία, Λόγος, εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη, οὕτως καὶ ὑπομονή. Γέγραπται γάρ· Καὶ νῦν τίς ἢ ὑπομονή μου; Οὐχὶ Κύριος; Ἄφ' οὗ ἀρύεσθαι ἔστι καὶ λαμβάνειν πάντα, ἃ λέγεται εἶναι κατὰ τὰς Γραφὰς ὁ Χριστός. Ὡς γὰρ μετοχῇ αὐτοῦ δίκαιοι γίνονται μεθὰ καὶ σοφοί, καὶ εἰρηνεύομεν· οὕτως καὶ μετοχῇ αὐτοῦ ὑπομένομεν. Ἡσύχαζε οὖν ὑπομένων καὶ ἐκδεχόμενος τὸν Θεόν, μὴ παραττόμενος τοῖς παροῦσι. Στίχ. ια'. Οἱ δὲ πραεῖς κληρονομήσουσι γῆν. Οἱ ἀπὸ Οὐαλεντίνου καὶ τινῶν ἐτέρων, οἰόμενοι τὸν Σωτῆρα λέγειν τὰ μὴ εἰρημένα ἐν τοῖς παλαιοῖς Γράμμασιν, ἐντεῦθεν ἐλεγχέσθωσαν, ἀκούοντες, ὅτι Μακάριοι πραεῖς, ὅτι αὐτοῖς κληρονομήσουσι τὴν γῆν. Εἴρητο μὲν καὶ πρότερον διὰ Δαβὶδ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος. Οἰκονομικώτερον δὲ λῖαν ὁ Δαβὶδ ἀντιπαρεῖ ἀγγέλλει ταῖς τῶν παρανόμων κολάσεσι τὰ τῶν ἁγίων γέρα. Ἄκονα δὲ διὰ τούτων αὐτοὺς εἰς ἔφεσιν εὐανδρίας πνευματικῆς, δι' ἣς ἂν γένοιτο κατορθοῦν πάντα τὸν τρόπον ἀρετῆς. Ταύτην τοί φησιν· Οἱ δὲ πραεῖς κληρονομήσουσι γῆν, τὴν ἄνω δηλαδή. Εἰ γὰρ ἐστὶν ἐν οὐρανοῖς κατὰ Παῦλον Ἱερουσαλὴμ καὶ Σιών ὄρος, ἀκόλουθον καὶ γῆν νοεῖν, ἣν κληρονομήσουσιν 17.128 οἱ νενικηκότες πάθος ὀλέθριον, τὴν ὀργὴν, ἣτις καὶ φρονίμους ἀπόλλυσι. Κατ' ἀρετὴν γὰρ ἐνεργεῖν ἔμποδιζονται. Κατὰ διάμετρον δὲ εἰσὶν ἀλλήλοις πραότης καὶ ὀργή. Ὅπου γὰρ ὀργή, οὐδαμῶς πραότης· καὶ ὅπου πραότης, οὐδαμῶς ἐκεῖ ὀργή. Στίχ. ιβ'. Παρατηρήσεται ὁ ἀμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, καὶ βρύξει ἐπ' αὐτὸν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ. Στίχ. ιγ'. Ὁ δὲ Κύριος ἐκγελάσεται αὐτὸν, ὅτι προβλέπει, ὅτι ἤξει ἢ ἡμέρα αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὅτι, ὡσπερ πέφυκεν ἕνας τῶν εἶναι σκοτός καὶ φῶς, οὕτως ὁ ἀμαρτωλὸς τῷ δίκαιῳ. Ἐάν οὖν ἴδῃς τότε μισούμενον τὸν δίκαιον, μὴ ὀκνεῖς λέγειν περὶ τοῦ μισοῦντος αὐτὸν, ὡς ἔστιν ἀμαρτωλός. Οἱ γὰρ φρονούντες τὰ

κοσμικά, καὶ τῇ τοῦ παρόντος βίου τύρβῃ τὸν ἑαυτῶν ἐνδήσαντες νοῦν, ἀεὶ πως ἐπιμεμήνασι τοῖς τὸν εὐαγῆ καὶ ἀπόλεκτον διαβιοῦσι βίον, καὶ ἐχθρὸν ἠγοῦνται τῆς δικαιοσύνης τὸν ἔραστήν. Στίχ. 18'. Ῥομφαίαν ἐσπάσαντο οἱ ἁμαρτωλοί· ἐν ετεινάντο τόξον αὐτῶν, τοῦ καταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάζει τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. Ὡσπερ ἐστὶ πανοπλία Θεοῦ τις, οὕτως ἐστὶ τις πανοπλία τοῦ διαβόλου, ἣν ὁ αὐτοῦ στρατιώτης ἐνδὲ δυταὶ τὸν θώρακα τῆς ἀδικίας, τὴν περικεφαλαίαν τῆς ἀπωλείας, τὸν θυρεὸν τῆς ἀπιστίας, τὴν μάχαιραν τοῦ πονηροῦ πνεύματος, ἣν σπᾶται ἁμαρτωλὸς, οὗ οἱ πόδες ἐπ' ἀδικίαν τρέχουσιν. Ἔστι τις ἔτοιμα σία τοῦ Εὐαγγελίου, ἔστι καὶ ὑπόδημα ἑτοιμότητος εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ἐνταῦθα οὖν Ῥομφαίαν ἐσπάσαντο· ὅτι πρόχειρον ἔχουσι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἔτοιμοὶ εἰσὶν ἐπὶ τὸ ποιεῖν αὐτήν· οἱ κρύπτοντες ἐν τῷ κουλεῷ τῆς ἁμαρτίας τὴν Ῥομφαίαν τοῦ πονηροῦ πνεύματος. Βέλος τῶν δικαίων, Χριστὸς ἐστὶν Ἰησοῦς. Ἔθηκαςὼς βέλος ἐκλεκτόν. Ὁ λόγος τῶν ἁμαρτωλῶν βέλος ἐστὶν ἁμαρτίας ἰὸν ἔχει· τιτρώσκει τὸν μὴ καθωπλισμένον τῷ τῆς πίστεως θυρεῷ. Οἶδαςιν, ὅτι οὐ δύνανται καταβαλεῖν πλούσιον πλουτοῦντα ἐν σοφίᾳ, ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς. Διὰ τοῦτο τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ. Ἄλλ' ἡ πᾶσα ἐπιβουλή ἐστὶ κατὰ τοῦ πτωχοῦ· ἐπεὶ λύτερον ψυχῆς ἄνδρὸς ὁ ἴδιος πλοῦτος· πτωχὸς δὲ οὐχ ὑφίσταται ἀπειλήν. Καλὸν μὲν οὖν μὴ ἔχειν Ῥομφαίαν ἁμαρτίας· δεύτερον δὲ, ἔχοντα, μὴ σπᾶσθαι αὐτήν, ἀλλὰ ποιεῖν αὐτήν ἡσυχάζειν. Ἀργοῦσα γὰρ, οὐ μόνον ἰοῦται, οὐδὲ ἀμβλύνεται, ἀλλὰ τέλεον ἐξαφανίζεται. Καὶ οὐ χρειαν ἔχομεν πυρὸς, ὅπου ἐκάστου τὸ ἔργον δοκιμάζεται· ὁ Πέτρου μὲν οὐχ ἄπτεται, ἀλλ' ἀκούει, Κἂν διέλθῃ διὰ πυρὸς, φλόξ οὐ κατακαύσει σε· ἁμαρτωλῶν δὲ ἄπτεται ἡ λίμνη τοῦ πυρὸς, ὡς ἡ Ἐρυθρὰ Αἰγυπτίων, οὐ μὴν καὶ Ἑβραίων. Ὡσπερ μέντοι ὁ Σωτὴρ βέλος ἐκλεκτόν, καὶ ἀνάλογα τῷ Σωτῆρι βέλη τοῦ Θεοῦ οἱ ἅγιοι τιτρώσκοντες βέλει ἐκλεκτῷ, ἵνα ὁ τετρωμένος λέγω· Τετρωμένη ἂ γάπησ ἔγώ· οὕτως ὁ Ἀντίχριστος βέλος τοῦ πονηροῦ. Καὶ πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ βέλη τοῦ διαβόλου, οἷς 17.129 κατὰ τῶν δικαίων χρᾶται. Ἴδε γυναῖκα, καὶ ἐπεβούλευσάν σοι. Εἰ μὴ βέλος ἐστὶ πεπυρωμένον, πῦρ ἔχουσα ἐν στόματι, ἵνα λαλήσῃ καὶ καύσῃ σε, ἐν χειρὶ, ἐν ὄλω τῷ σώματι, ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ; Καὶ ὡσπερ ὁ Θεὸς τίθησι τόξον ἐν τῇ νεφέλῃ, ἵνα παύσῃ χειμῶνα, καὶ μὴ γίνηται κατακλυσμὸς· οὕτω, κατὰ τὸ ἀντικείμενον, ὁ πονηρὸς χρᾶται τόξῳ, ἵνα παύσῃ γαλήνην ἀπὸ ψυχῆς, καὶ εἰρήνην σβέσῃ, καὶ πόλεμον ἐγείρῃ, καὶ χειμῶνα ποιήσῃ. Μήποτε δὲ οἱ πτωχοὶ καὶ πένητες ἀδελφοί εἰσι τῶν εὐθέων τῇ καρδίᾳ, οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, οὓς ζητοῦσι καταβαλεῖν οἱ δαίμονες. Ἐὰν ἴδῃς σκανδαλιζόμενον, καὶ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κεκρατημένον, βλέπε, ὅτι οὗτος ἔσφακται, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ρεῖ, ὃ ἐκζητεῖ Θεός. Ἀπώλετο γὰρ ἡ ζωτικὴ δύναμις αὐτοῦ· ἐκζητεῖ δὲ αὐτὸ ἀπὸ ἀδελφοῦ καὶ ἀπὸ θηρίου· ἀπὸ πιστοῦ σκανδαλίζοντος, καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίου τῆς πίστεως, καὶ ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως περιεργότερον εἴρηται. Ὁ μέντοι ψάλλων διαλευκαίνει πᾶν τὸ ἤδη ῥηθὲν, τό· Κατανοεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δίκαιον, φημί. Καθὰ περ γὰρ ἐν πίνακι σαφῶς μηνιῶντα ζωγραφεῖ, καὶ παραταττόμενον εἰσφέρει, καὶ φονῶντα δεικνύει, καὶ ἀπογυμνοῦντα τὸ ξίφος, καὶ ἤδη τοξεύοντα, καὶ τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ καθίστησιν ἐναργῆ. Σκοποὶ γὰρ τῷ ἁμαρτωλῷ οὐχ ἓνα τινὰ τῶν ἀδικησάντων αὐτῷ, ἢ κατὰ τι προσκεκρουκότων, καὶ προφάσεις τῷ πολέμῳ δεδωκότων εὐλόγους ἀμύνεσθαι· ἀλλ' ἵνα καταβάλῃ πτωχὸν, τουτέστι τὸν ἐπιεικῆ καὶ μετριόφρονα, καὶ ταπεινὸν τῇ καρδίᾳ, ὃν καὶ ὁ Σωτὴρ πτωχὸν ἔφη τῷ πνεύματι, καὶ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἄξιον εἶναι φησι. Τίς οὖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς λόγος πρὸς τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ, καὶ τοὺς πτωχοὺς τῷ πνεύματι; παντελῶς οὐδεὶς. Ἠδικήκασι γὰρ ἐκείνους οὐδὲν τὰς ἑαυτῶν ὁδοὺς ἀπευθύνοντας εἰς δικαιοσύνην. Ἀκονᾶ δὲ, οἶμαι, κατ' αὐτῶν τοὺς ὠνομασμένους, μάταιός τις ἀπλῶς, καὶ οὐκ εὐάφορμος φθόνος, ἐκ διαβολικῆς σκαιότητος ἐκκεκαυμένος ἐν αὐτοῖς. Στίχ. 19'. Ἡ Ῥομφαία αὐτῶν εἰσέλθοι εἰς τὰς καρ

δίας αὐτῶν· καὶ τὰ τόξα αὐτῶν συντριβεῖη. Ὡσπερ δὲ ἡ εἰρήνη τοῦ δικαίου εἰς αὐτὸν ἀνακάμπτει· οὕτως ἡ ῥομφαία τοῦ ἀσεβοῦς εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτοῦ, ἔαν τηρῆ ἑαυτὸν ὁ εὐθύς τῆ καρ δία. Στίχ. ι´. Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπὲρ πλοῦτον ἀμαρτωλῶν πολύν. Ἔχει μὲν οὖν ἡ λέξις αὐτόθεν ὠφέλιμόν τι τοῖς ἀκεραιότεροις· ἔχει δέ τι καὶ κεκρυμμένως εἰρημέ νον τοῖς βαθύτερον ἀκούειν τῆς Γραφῆς ἐπισταμέ νοις. Τὸ οὖν ἀπλούστερον τοιοῦτόν ἐστι· Βιοπορι στοῦσι δίκαιοι καὶ ἄδικοι. Ἄλλ' οἱ μὲν τοσοῦτον ζη τοῦσι τὸ τῆς χρείας, ὅσον τὸ τῆς δικαιοσύνης· καὶ ἢ οὐ πορίζουσιν, ἢ ἄνευ ἀδικίας, χρωννύντες τὸ πορι ζόμενον τῆ δικαιοσύνη. Οἱ δὲ ὅλως νενεύκασιν ἐπὶ τὸν πορισμὸν, ὅπως πολλὰ κτήσωσιν, οὐ ζητοῦντες εἰ καλῶς κτήσονται. Δύο οὖν προκειμένων, τοῦ τε ὀλί 17.132 γου λήμματος μετὰ δικαιοσύνης, καὶ τοῦ πολλοῦ μετὰ ἀδικίας· Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπὲρ πλοῦτον ἀμαρτωλῶν πολύν. Ἴδωμεν δὲ καὶ τὸ ἀνακεχωρηκός. Κρεῖσσόν ἐστι πιστὸν ιδιώτην εἶναι, οὐδὲ ἀνοιῖται τὸ στόμα δυνάμενον, ἢ πλουτεῖν τῷ λόγῳ προφορικῶ καὶ τοῖς μαθήμασιν ἐν κακίᾳ ἢ ἀπιστίᾳ. Στίχ. ιζ´. Ὅτι βραχίονες ἀμαρτωλῶν συντριβή σονται· ὑποστηρίζει δὲ τοὺς δικαίους ὁ Κύ ριος. Ἐὰν ἴδῃς τὸν τόνον καὶ τὴν δύναμιν συντετριμμέ νην τοῦ ἀσεβοῦς, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν ἐκτεῖναι τὴν χεῖρα ἐπὶ πρᾶξιν ἀγαθὴν (συντετριμμένη γάρ ἐστιν), ὄψει, ὅτι πεπλήρωται τό· Βραχίονες ἀμαρ τωλῶν συντριβήσονται. Ὁ δὲ συντριβὼν, ὁ διάβο λός ἐστι. Πᾶς μέντοι ἄνθρωπος ἀσθενής, καὶ τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ καταπίπτει, καὶ δέεται τοῦ ὑποστη ρίζοντος τοὺς καταπίπτοντας, καὶ ἀνορθοῦντος τοὺς κατερράγμένους. Στίχ. κα´. Δανεῖζεται ὁ ἀμαρτωλός, καὶ οὐκ ἀποτί σει· ὁ δὲ δίκαιος οἰκτεῖρει καὶ δίδωσιν. Ὑψηλότερον δέ· Ὅταν διδάσκη Παῦλος, ἢ τις ἔτε ρος τῶν ἱερῶν μυσταγωγῶν, οἱ ἀκροαταὶ δανεῖζον ται τὸ δόκιμον ἀργύριον τῷ στόματι Παύλου. Καὶ ὁ μὲν δίκαιος ἀποδίδωσι τοὺς τόκους, καὶ λέγει· Μνᾶν μοι ἔδωκας, ἰδοὺ δέκα μνᾶς ἐποίησα. Πέντε τὰ λαντα ἔδωκας, ἰδοὺ ἔχω δέκα. Ὁ δὲ ἀμαρτωλός ἀναλίσκει πάντα. Οὐκ ἔξεστι δανεῖζειν τὰ ἑαυτοῦ, ἢτοι διδάσκειν ὡς οἱ αἰρετικοί· ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ ἀρ γύριον τὸ δόκιμον, ὡς ὁ λέγων· Ἡ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ; Ἀποδοτέον δὲ μετὰ τόκου ἐκ πολιτείας καὶ πράξεως τὸ κεφάλαιον. Εἰ δὲ μὴ, κρεῖττόν ἐστι τὴν ἀρχὴν μὴ δανείσασθαι, μάλιστα τὰ τοῦ ταμείου τοῦ Κυριακοῦ, ἢ ἀπολέσαι τὰ τοῦ βασιλέως χρήματα. Στίχ. κβ´. Ὅτι οἱ εὐλογοῦντες αὐτὸν κληρονομί σουσι γῆν· οἱ δὲ καταρώμενοι αὐτὸν ἐξολο θρευθήσονται. Ὅμοιον τῷ εἰρημένῳ πρὸς Ἀβραάμ· Τοὺς εὐλογοῦντάς σε εὐλογήσω, καὶ τοὺς καταρωμέ νους σε καταράσομαι. Οὐκοῦν, εἰ ὁ Θεὸς εἶη ὁ κατ οικτεῖρων καὶ διδοῦς, οἱ δοξολογοῦντες αὐτὸν διὰ τοῦτο, ἢ γουν εὐλογοῦντες, ἔσονται κληρονόμοι τῆς ἐπηγγελμένης τοῖς ἀγίοις γῆς, καὶ λήψονται τὴν γῆν ἀγαθὴν καὶ τὴν πολλήν, τὴν οὐ κέντρον καὶ σημείου λόγον ἔχουσιν. Κίνδυνος δὲ ἐν τῷ κατάραν ἡμᾶς τιθέναι τῷ δικαίῳ ὀλέθρου τοῦ ἐσχάτου. Λέγει γὰρ πρὸς τὸν δίκαιον ὁ Κύριος· Ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀντιβήσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σοι. Καὶ ὥσπερ λέγει· Τοῦτον ἔθρεψας, ἐμὲ ἔθρεψας· οὕτως ἀκόλουθον εἰπεῖν· Τοῦτον ἐλοιδόρησας, ἐμὲ ἐλοιδό ρησας. Καταρῶνται δὲ Θεὸν οἱ μὴ εἰδότες αὐτὸν, καὶ ταῦτα τῆς αὐτοῦ δόξης πάλιν φήμους ἔσθ' ὅτε ριπτοῦντες φωνᾶς, πρὸς τὸ μηδὲ ἐφ' οἷς εὔ πε πόνθασιν ἀνέχεσθαι προσάγειν αὐτῷ τὰς εὐχαρι στίας. Χριστὸν μὲν οὖν εὐλογοῦσι τὰ ἔθνη, διὸ κλη ρονομοῦσι τὴν βασιλείαν· Ἰουδαῖοι δὲ, βλασφημοῦν τες αὐτὸν, εἰς τέλος ὀλοθρεύονται. 17.133 Στίχ. κγ´. Παρὰ Κυρίου τὰ διαβήματα ἀνθρώπου κατευθύνεται· καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. Ὡσπερ ἰδίου παιδός, φησὶ, λαμβάνεται τῆς χει ρὸς ὁ Θεός, καὶ ἀποφέρει πρὸς ὁδὸν εὐθεῖαν, οὐκ ἀφίεις αὐτὸν σκολιοδρομεῖν, οὔτε μὴν καμπύλας ποιεῖσθαι τοῦ βίου τὰς τροχιάς· ἀλλ' εὐθὺ παντὸς ἰέναι πράγματος ἀγαθοῦ, διδάσκων τε καὶ ἀπευθύ νων αὐτούς, κατὰ γε τό· Ἐκράτησας τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου, καὶ ἐν τῇ βουλῇ σου ὠδήγησάς με. Ὅταν μέντοι τοῦ ἀνθρώπου τὰ διαβήματα ὑπὸ Κυ ρίου κατευθυνθῆ, τότε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ θελήσει. Ἀμφίβολος ἢ

λέξις. Ἡ γὰρ ὁ Κύριος τοῦ κατευθυνομένου τοῖς διαβήμασι θέλει τὴν ὁδὸν, καὶ ἀποδέχεται ἢν ποιεῖται κατὰ τὸν νόμον πορείαν, μὴ θέλων ὁδὸν ἀσεβῶν, ἢ λοξῶς πορευομένων· ἢ αὐτὸς, οὗ τὰ διαβήματα ὑπὸ Κυρίου κατευθύνεται, θέλει τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, γευσάμενος, ἐν τῷ κατευθύνεσθαι αὐτοῦ ὡς τὰ διαβήματα, τῆς γλυκύτητος τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν, ἐν ἧ κατευθυνθείῃ ὑπὸ Κυρίου. Ἄμεινον δὲ ἴσως νοεῖν, ὅτι ὁ Κύριος θελήσει τὴν ὁδὸν τοῦ ἀνθρώπου, τουτέστι ποιήσεται θελητὴν καὶ ἀποδέξεται. Ὡσπερ γὰρ ἀνεθελήτους ἔχει τὰς τῶν παρανόμων ὁδοὺς, οὕτω ποιεῖται θελητὰς τὰς τῶν ἀγαθοουργούντων. Ὁ δὲ ἀρέσκει Θεῷ, τοῦτο πάντως ἐστὶ καὶ ἐξαίρετον, καὶ παντὸς ἐπαίνου μεστόν. Οὐ γὰρ ἂν ἠθέλησε Θεὸς τὸ μὴ οὕτως ἔχον. Οἷ γε μὴν ἀπὸ τῶν αἰρέσεων γίνονται μὲν ἐν διαβήμασιν, οὐ μὴν κατευθυνόμενοι ὑπὸ Κυρίου, ἀλλὰ λελοξωμένοι ὑπὸ τοῦ πονηροῦ· ἐκκλίνουνσι δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, μὴ ἀρκούμενοι ψιλῆ τῇ πίστει, νοοῦντες δὲ βαθύτερον μὲν, οὐκ ἀληθὲς δέ. Ὡν τὴν ὁδὸν οὐ θέλει Κύριος, ὅτι οὐκ ἀνθρώπων αὐτῶν τὰ διαβήματα, ἀλλὰ θηρὸς ἢ ἐρπετοῦ ἢ κτήνους. Στίχ. κδ'. Ὅταν πέση οὐ καταρράχθησεται, ὅτι Κύριος ἀντιστηρίζει χεῖρα αὐτοῦ. Οἷ ἐν τοῖς ἀγῶσι παλαίοντες πεπτώκασι τὸ πρῶτον, νενικήκασι τὰ τρία. Ἐπὶ τούτοις εἴποισ ἂν κατὰ τὸ σωματικόν, ὅτι· Πέπτωκεν, οὐ κατερράγη δέ, νενίκηκε γὰρ μετὰ τὸ πεσεῖν. Ἐὰν ἴδῃς ἄνθρωπον νενικημένον, καὶ μετὰ τὸ νενικῆσθαι οὐ παραδόντα ἑαυτὸν τῇ ἀσελείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης, ἀναστάντα δὲ, ὑπομνησθέντα τῆς Γραφῆς· Μὴ ὁ πεσὼν οὐκ ἀνίσταται; ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; λέγε, ὅτι, πεσὼν ὁ τοιοῦτος, οὐ κατ' ἐρράχθη. Ἐὰν δὲ μετὰ τὸ πεσεῖν ἀπαυδήσῃ, κατερράχθη. Καλὸν μὲν οὖν ἀθλητὴς εἶναι ἄπτωτος, καὶ ἵνα οὕτως ὀνομάσω ἀπὸ τῶν παραδειγμάτων, ἀμεσολάβητος, ἀσυνέζωστος. Εἰ δὲ πέπτωκεν, ἀναστήτω. Πενθοῦνται γὰρ οἱ πεσόντες, καὶ μετὰ τὸ ἄμαρ τῆσαι ἀπαλήσαντες, καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς πάσῃ ἁμαρτία. Ἐν ἀγενείων, ἐν ἀνδράσι στεφανώθητι. Πέπτωκας ἐν παισὶ; τὸν ἀγένειον ἀγώνισαι, καὶ νικήσον ἐν αὐτῷ. Ἐν κοιλίᾳ ἐπτέρνισε τὸν Ἡσαῦ ὁ Ἰακώβ· ἐκ παιδὸς ὁ Δανιὴλ προεφήτευσεν, καὶ τοὺς 17.136 πρεσβυτέρους ἤλεγξεν. Οὐ δύνασαι τοιοῦτος γενέσθαι; Γενοῦ ἐξῆς ἀθλητῆς, ὡς ὁ δίκαιος, ὃς, κἂν πέση παλαίων ἢ τρέχων, οὐ καταρρήγνυται, ὅτι Κύριος ἀντιστηρίζει χεῖρα αὐτοῦ. Ἀμφίβολος ἡ λέξις· πότερον γὰρ τὴν ἑαυτοῦ, ἢ τὴν τοῦ παλαίοντος καὶ ἤδη μέλλοντος καταρρήγνυσθαι, ἵνα μὴ ὄλως ἔλθῃ ἐπὶ πρόσωπον, καὶ γένηται χαμαὶ ὄλος κείμενος. Στίχ. κε'. Νεώτερος ἐγενόμην· καὶ γὰρ ἐγήρασα· καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον. Ἐτέρως δὲ ἴσμεν ἡλικίαν κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, παιδίου, νεανίσκου, γέροντος. Πρὸ γοῦν τοῦ Ἀβραάμ οἱ πολυχρονιώτεροι αὐτοῦ οὐκ εἴρηνται πρεσβύτεροι· ἀλλ' αὐτὸς πρῶτος δι' ἀρετὴν πρεσβύτερος ἐχηματίσει, καὶ διὰ τὸν ἔσω αὐτοῦ ἄνθρωπον κατηγορηκέ ναι τὰ τοῦ νηπίου. Καὶ Ἰερεμίου ἄκουε· Μὴ λέγετε, ὅτι νεώτερος ἐγὼ εἰμι. Τοιοῦτόν τί μοι νόει καὶ περὶ τοῦ Δαβίδ· Νήπιος, φησὶν, ἐγενόμην κατὰ τὸν ἔσω μου ἄνθρωπον. Μεταβαλὼν δὲ ἐκ νεαροῦ ἦθους καὶ ἀβεβαίου, καθ' ὃν νεωτερίζων νεώτερος ἤμην, εἰς γῆρας ἦλθον, βίον ἀκηλίδωτον ἔχων καὶ πολιὰν φρόνησιν. Καὶ οὕτω προκόψας, οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον. Ἐὰν σωματικῶς ἀκούης, ψευδὸς ἐστὶ. Δύο δὲ εἰσιν ἐγκαταλείψεις· ἢ μὲν σωματικὴ, ἣτις οὐδὲν ἡμᾶς βλάπτει· ἢ δὲ τῆς ψυχῆς, ἣτις ὀλέθριός ἐστιν. Ὅσον μὲν οὖν πλουτοῦμεν ἐν ἔργοις δίκαιοις, τοσοῦτον μᾶλλον βοηθούμεθα πρὸς τὸ μὴ ἐγκαταλείπεσθαι μέχρι τέλους. Διὸ οὐκ εἶπεν, ἐγκαταλειφθέντα, ἀλλ' ἐγκαταλελειμμένον. Ἐπεὶ, πρὸς καιρὸν καὶ ἐγκαταλιμπάνονται δίκαιοι, ὡς ὁ Ἰωβ, ἵνα ἀναφανῇ δίκαιος. ΨΑΛ. ΜΑ'. Στίχ. ι'. Ἐρῶ Θεῷ· Ἀντιλήπτωρ μου εἶ· Διὰ τί μου ἐπελάθου; Καὶ ἵνα τί σκυθρωπάζων πορεύομαι, ἐν τῷ ἐκθλίβειν τὸν ἐχθρόν; Στίχ. ια'. Ἐν τῷ καταθλάσθαι τὰ ὀσῆ μου, ὠνεὶ διζὼν με οἱ ἐχθροί μου ἐν τῷ λέγειν αὐτούς μοι καθ' ἐκάστην ἡμέραν· Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου; Οὐχ ὀρώμεν δὲ πάντες πῶς ἔλεεῖ ὁ Θεός. Καὶ πολὺ λάκις πρὸς τὰ κατ' ἐλεημοσύνην

αὐτοῦ γινόμενα, τῷ ἐπίπονᾳ εἶναι, οὐχ ἡδέως ἔχοντες, οὐδὲ ἔλεον εἶναι νομίζομεν. Διὸ λέγομεν· Διὰ τί μου ἐπελάθου; Ὁ δὲ διειληφώς, ὅτι πᾶν ὃ ἐπάγει ὁ Θεὸς συμφερόντως ἐπάγει, οὐδὲν ἐρεῖ τοιοῦτον, εἰδώς, ὅτι τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ὠφέλειαν πραγματευόμενος ὁ Θεὸς, τοῦτο ποιεῖ. Ἄλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, ὁ μεταγινώσκων λαὸς πυνθάνεται τοῦ. Θεοῦ, διὰ τί αὐτὸν ἐγκαταλέλοι πεν οὕτως ἐκθλιβόμενον καὶ σκυθρωπάζοντα. Τί τὸ αἴτιον τῆς τοιαύτης ἐγκαταλείψεως; οὐ τὸ τυχὸν γὰρ ἔοικεν εἶναι. Ὁ μέντοι λέγων· Διὰ τί μου ἐπ' ἐλάθου; θαρρῆϊν ἔοικεν, ὡς μηδὲν πεπονηκώς, δι' ἃ ἐπιλανθάνεται ὁ Θεός. Πάνυ δὲ λυπεῖ τὸν δίκαιον τὸ, Ποῦ; ἐπὶ Θεοῦ λεγόμενον, ὅπερ ἐστὶ σημαντικὸν τόπου. Τῆς γὰρ ἐσχάτης ἀνοίας τὸ ἐν τόπῳ νομίζειν εἶναι τὸν Θεόν. Ὅγκω γὰρ συνυφίσταται τόπος· ὄγκου δὲ τὸ Θεῖον ἐλεύθερον. Οὗτοι δὲ τῆς εὐχῆς οἱ λόγοι καὶ τῷ ἐν Βαβυλῶνι λαῷ ἀρμόζουσιν. Ἀεὶ γὰρ, φησὶ, 17.137 τῆς σῆς προνοίας τυχῶν, καὶ νῦν γυμνωθεὶς, ἀποδύ ρομαί, μὴ φέρων τοὺς πολεμίους ἐπὶ πληγαῖς καὶ δεσμοῖς καὶ τῶν ἐμῶν ὀστέων τῇ συντριβῇ λέγοντας· Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου; διὰ τὴν ἀσθένειαν ταῦτά με πάσχειν ὑπολαμβάνοντας. Ἠθικώτερον δέ· Ὅταν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν δαίμονες διὰ τῆς ἀμαρτίας τὰ ὀστέα ἡμῶν συντρίψωσι, τουτέστι τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις· τότε τὸν Θεὸν ἐπίτηδες πρὸς ἡμᾶς ὡς ἀσθενῆ διαβάλλουσι, ἵνα, τῆς πρὸς αὐτὸν ἐλπίδος ἀποστήσαντες, αἰχμαλώτους καὶ δούλους παραλάβωσι. Καὶ τοῦτο καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τουτέστι διηλεκτῶς, ποιοῦσι. Τί οὖν χρή ποιεῖν; Μὴ ἐκπίπτειν εἰς ἀπόγνωσιν· ἀλλ' ἐλπίζειν ἐπὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἐν τοῖς ἐξῆς διδασκόμεθα. ΨΑΛ. Ν'. Στίχ. ζ'. Ἴδου γὰρ ἐν ἀνομίαις συνεληφθην. Οὐκ ἐν τῇ γαστρὶ μόνον, ἀλλ' ἐπειδὴ παρέλαβόν με τὰ ἔργα τῆς ἀνομίας, τὰ τοῦ φόνου, καὶ τὰ τῆς ἀλλοτρίας κοίτης ἦν παρανόμως ἐσύλησα. Στίχ. η'. Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας. Ὁ νοῦς οὗτος· Σὺ, φησὶ, Κύριε, ἀληθῆς ὢν καὶ ἀλήθειαν ἀγαπῶν, βουλόμενος ἡμᾶς ἐν ἀληθείᾳ διὰ γειν, ἀποκαθαρίεις ἡμᾶς τῆς ἀρχαίας ἀμαρτίας· καὶ οὕτως ἀποκαθαρίσεις ὡς ὑπὲρ χιόνα λευκανθῆναι· ἡ δὲ ἀποκάθαρσις ἡμῖν δι' ὑσώπου γενήσεται· ὑσώπῳ δὲ ἡ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνέργεια ἀφομοιοῦται, θερμαίνουσα καὶ πάντα τὸν ἐν ἡμῖν ῥύπον ἀποσμήχουσα· ἴδου γὰρ ἀποταξαμένου μου τῷ Σατανᾶ. –Ἠγάπησας. Σοφία μὲν τοῦ Πατρὸς δηλονότι ὁ λόγος· ἄδηλα δὲ καὶ κρύφια τοῦ Λόγου, ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως Λόγος· καὶ ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἀμελήσας ὠλίσθησα καὶ κατέπεσον. Οὕτω δὲ, φησὶ, κρινεῖς· καὶ τοὺς μὲν κολάσεις, τοὺς δὲ στεφανώσεις, ἐπειδὴ τὴν ἀλήθειαν στέργεις· τὴν δὲ ἀλήθειαν στέργων, καὶ τῆς φύσεως εἰδὼς τὴν ἀσθένειαν, μετάδος συγγνώμην τοῖς αἰτοῦσι τὰ φάρμακα· ὅτι σοφιστικῶς ἔξει γεγυμνασμένος ἐπὶ θεωρίᾳ τῆς ἀληθείας· τὸ μέγεθος αὐτῆς γνοῦς, ἀγάπην πρὸς ἑαυτὴν ἔσχε τελείαν· οἱ μὴ γὰρ τοῖς ψεύδεσιν ἐγγυμνασάμενοι, διορατικώτεροι γεγεννημένοι καθορῶσι τῆς ἀληθείας τὸ ἀξιάγαστον κάλλος· οἷός ἐστι Μωϋσῆς καὶ Δανιήλ· μετὰ γὰρ τὸ πειραθῆναι σοφιστικῶν λόγων, ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀληθῆ σοφίαν ἀναβάντες, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μαρτυρίαν ἔσχον, ὡς ὄντες τέλειοι σοφοί· δηλώσαντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τὰ ἄδηλα καὶ κρύφια τῆς σοφίας αὐτοῦ, ὡς μηδὲν αὐτοῖς ἀσαφές ἢ ἀπεσκιασμένον εἶναι· ταύτης τῆς ἔξεως καὶ ὁ Δαυὶδ τυγχάνειν ... διὰ τοῦ προκειμένου στοίχου· Οὐ γὰρ μόνον με τοῖς βιωτικοῖς ἐνίδρυσας θώκοις, ἀλλὰ καὶ προφητικῆς ἠξίως χάριτος, καὶ τὰ μικρὸν ἐσόμενα προδεδήλωκας, καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις ἀπόρρητα ἐμοὶ δῆλα πεποίηκας, τὴν τε τοῦ Μονογενοῦς σου ἐνανθρώπησιν, καὶ τῆς οἰκουμένης ἐκεῖθεν τὴν σωτηρίαν. 17.140 ΨΑΛ. ΟΖ'. Στίχ. λ'. Ἐτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν. Στίχ. λα'. Ὅργη τοῦ Θεοῦ ἀνέβη ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀπέκτεινε τοῖς πλείοσιν αὐτῶν· καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Ἰσραὴλ συνεπόδισεν. Ἴδόντες τὴν ὀρτυγομήτραν Ἑβραῖοι, οὐκ ἐπίστευσαν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίᾳ, ὑποσχομένου μέχρι μηνὸς διαθρέψαι αὐτούς εἰς πλησμονήν. Ἀλλὰ, φοβηθέντες μήποτε ἀποπτῆ ἢ ἀναλωθῆ ἄλλοις, Ἐψυξαν, φησὶ, ἑαυτοὺς ψυγμοὺς κύκλω τῆς παρεμβολῆς. Καὶ τὰ κρέα ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν,

πρὶν ἢ ἐκλιπεῖν· καὶ Κύριος ἐθυμώθη εἰς τὸν λαόν. Καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαὸν πληγῇ μεγάλῃ σφόδρα. Πληγῇ δὲ μεγάλῃ, ὁ πολλῶν θάνατος, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐνταῦθα· ὅτι Ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς πλείοσι, τουτέστι πολλούς. Ἄλλ' ὡς τῆς ἀγνωμοσύνης! Πρὶν ἢ δαπανηθῆναι τὰ ἐν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν κρέα, ἠπίστησαν ἐπιλαθόμενοι τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως. Διὸ τῆς μὲν ἐπιθυμίας αὐτῶν ἐνεπλήσθησαν εἰς ἔνδειξιν τῆς περὶ αὐτοὺς θείας προνοίας· ἀπέβη δὲ αὐτοῖς, διὰ τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀπληστίαν, εἰς νόσον χολέρας, ὑφ' ἧς πολλοὶ διεφθάρησαν ὧν τὸ ὑπὸ δειγμα αὐτοῖς τε ἐκείνοις, καὶ τοῖς πρὸς ἐκείνους ὁρώσιν, ἰκανὸν πρὸς σωφροσύνην ἐγένετο. Τὸ δὲ, ἐν τοῖς πλείοσιν, Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος, ἐν τοῖς πίσσι καὶ λιπαροτέροις, ἐξέδωκαν, τοὺς πλουσιωτέρους τοῦ λαοῦ καὶ ἰσχυροτέρους οὕτως ὀνομάσαντες. Εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς διὰ τοῦτο ἀπληστοτέρως ἐμφορεῖσθαι. Κατὰ δὲ τοὺς Ἑβδομήκοντα, ἐν τοῖς πλείοσιν ἀπέκτεινεν, τουτέστι πολλούς, οὓς καὶ ἐκλεκτοὺς ἐκάλεσεν ὁ Δαυΐδ, ὡς πολεμιστάς. Οἱ δὲ ἦσαν ἑξακόσιοι χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἀνωτέρω, χωρὶς τῆς κατωτέρας ἡλικίας, καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ ὅλης τῆς φυλῆς τοῦ Λευί. Τούτους ἅπαντας ἔθρεψεν ὁ Θεὸς εἰς κόρον ἐπὶ πολὺ. Ἔφη γάρ· Ἔως μηνὸς ἡμερῶν φάγεσθε, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τῶν μυκτῆρων ὑμῶν. Ὁρῶν λαὸν ἐπιθυμητὴν, καὶ καθάραι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας βουλόμενος, ἔώρα ὅτι λόγῳ διδασκαλικῶ οὐ καθαίρεται, ἀλλ' αὐτῇ τῇ ἐπιθυμίᾳ γενομένη προσκορεῖ. Πάντων γὰρ κόρος ἐστίν, οὐχ ὕπνου μόνον, ἀλλὰ καὶ βρωμάτων. Διὸ ἔπεμψεν αὐτοῖς ὀρυγομήτραν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας· οἱ δὲ, τῇ ἀπληστίᾳ χρησάμενοι, χολερικῶ πάθει ἐφθείροντο. Δις δὲ εὐρίσκω τὸν λαὸν φαγόντα ὀρυγομήτραν· ἅπαξ μὲν ἠνίκα εὐθέως ἐξῆλθον ἐκ γῆς Αἰγύπτου· τὸ δὲ δεύτερον, ὡς ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς ἀναγέγραπται, ἠνίκα κακῶς εἶπον τὸν ἄρτον τοῦ Θεοῦ, καὶ διάκενον αὐτὸν ὠνόμασαν· ὅτε καὶ ὀργὴ ἀνέβη ἐπ' αὐτοὺς, ὡς τάχα κάτω ποῦ οὕσα πρὶν ἢ ἀμαρτῶσιν. Ἐπειδὴ γὰρ, πεῖραν πολλὴν λαβόντες τῆς θείας δυνάμεως, οὐκ ἐπίστευσαν τὸν φιλόνητον δύνασθαι χορηγεῖσθαι αὐτοῖς τροφήν, καὶ ταύτην ἔδωκε, καὶ τὴν παιδείαν ἐπήγαγεν, ὡς ἀμφοτέρω ποιεῖν ἰκανός, καὶ τὰ ἀγαθὰ παρέχειν, καὶ τὰς τιμωρίας ἐπάγειν. Φευκτέον τοίνυν ὀψοφαγίαν, λαιμαργίαν, γαστριμαρ 17.141 γίαν· τουτέστι τὴν περὶ χρῆσιν ὄψου ἀμετρίαν, τὴν περὶ τὸν λαιμὸν μανίαν, τὴν περὶ τὴν τροφήν ἀκολασίαν, καὶ περὶ γαστέρα μανίαν, ἵνα μὴ τὸν νοῦν ἐγκατορῶμεν τὰ κου..... Λυπεῖ δὲ οὐδὲν καὶ κατὰ ἀναγωγὴν τὰς ἱστορίας ταύτας θεωρῆσαι. Ῥύεταί τοι ὁ Θεὸς καὶ ἡμᾶς αἰεὶ ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδηρᾶς, τῆς κατὰ τὴν ἀμαρτίαν, ἵνα εἰσαγάγῃ διὰ πολλῶν γυναικῶν, διὰ πολλῶν θαυμασίων, δι' ἄρτου ἐπούρα νίου, δι' ὕδατος ἀπὸ τῆς πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ὁ Χριστὸς, ἐπὶ τὴν ἀγίαν ἐπαγγελίαν. Μέγα οὖν ἐμοὶ, ἔάν, νοήσας τὴν θάλασσαν τοῦ βίου καὶ τὰ κύματα τὰ ἐν τῷ βίῳ, καὶ τὸ πικρὸν καὶ ἀλμυρὸν τῶν βιωτικῶν πραγμάτων κλυδώνιον, δυνηθῶ, εὐεργετηθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἰδεῖν καταποντισθέντας τοὺς νοερούς Αἰγυπτίους, καὶ τὸν νοητὸν Φαραῶ· αὐτὸς δὲ ὢν ἐν τῷ φωτὶ τῆς ἡμέρας σκεποίμην ὑπὸ νεφέλης τῆς κούφης, καὶ ὑπὸ φωτισμοῦ πυρός, ἔάν ποτέ γε σκοτεινὰ καὶ δύσκολα καὶ ὁ κόσμος μὲν ἐσκοπῆται, καὶ πάντα ἀγνοίαις πεπλήρωται· ἐγὼ δὲ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας πα.... ἐν φωτὶ ὡς διὰ τὸ ἀληθινὸν φῶς τὸν Χριστὸν, διὰ τὴν νεφέλην, ἧ οὐκ ἐξ ἀτμῶν τινῶν κατὰ τὴν κοινήν φύσιν ἢ στάσις ἦν, βαθυνομένου τοῖς ἀτμοῖς τοῦ ἀέρος διὰ τῆς ὀμίχλιδος συστάσεως, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐμπλουμένου τοῖς πνεύμασιν· ἀλλὰ κρεῖττον τι καὶ ὑψηλότερον τῆς ἀνθρωπίνης καταλήψεως, ὡς, καὶ τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος θερμῶς ἐπιλαμπούσης, διατείχισμα ἔχειν, σκιαζουσάν τε τὸ ὑποκείμενον, καὶ λεπτῇ δρόσῳ τὸ φλογῶδες τοῦ ἀέρος ὑπονοτίζουσαν· καὶ διὰ τῆς νυκτὸς πῦρ γίνεσθαι ἀφ' ἑσπέρας εἰς ὄρθρον, τῷ ἰδίῳ φωτὶ τοῖς Ἰσραηλίταις δαδουχοῦσαν τὸ φέγγος μέγα. Ἐάν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ βίου, ἔνθα ἐπικρατεῖ πολλὴ ἄνοια τῶν πραγμάτων, διελθὼν τὸν στερεώτατον αὐτοῦ λόγον πέτραν ὀνομαζόμενον, ἀφθόνως καὶ εἰς κόρον ποτίσῃ με,

ὡς παραβληθῆναι τὸ ρέον ὕδωρ ἀβύσσῳ, καὶ τοὺς τῆς πνευματικῆς κοιλίας ποταμοὺς. Ἐγὼ δὲ παραπικραίνω τὸν Ὑψιστον ἐν ἀνύδρῳ, ἐὰν μετὰ τὴν διδασκαλίαν πάλιν ἀμαρτάνω, ἐπιλανθανόμενος τῶν λόγων τῶν θρηψάντων με, καὶ τοῦ ὕδατος, τοῦ ἀπὸ τῆς πέτρας, ἣτις ἐστὶν ὁ Χριστός. Πέτρα δὲ ἀπεικάζεται ὁ Χριστὸς διὰ τὸ ἄθραυ στον καὶ ἀκλόνητον. Ἐρήρεισται γὰρ ἰδίους ἀγαθοῖς ἢ θεία τε καὶ ὑπέρτατος φύσις. Οὗ καὶ κατελάλησαν, ὡς ἐν προσώπῳ Μωσέως, ἡ συναγωγὴ, κατηγοροῦντες ἐπὶ Πιλάτου, καὶ τὸ, Αἶρε, σταύρου, ἀνακεκράγασιν. Εἶτα δὲ δυοὶ λελυπήκασιν πληγαῖς, ὡς τὴν πέτραν Μωϋσῆς δις ἐπάταξεν. Ἀπεκτείνασι γὰρ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, εἶθ' ὅτι μεμῆνηκεν ἐν νεκροῖς, ἀναπεῖθειν ἤθελον. Ἀλλ' ἐκδέδωκεν ἡ πέτρα πλουσίως τὸ νᾶμα, καὶ πεπότικε πᾶσαν τὴν συναγωγὴν. Ἐπέκλυσε γὰρ τὴν οἰκουμένην Χριστὸς ἱεροῖς τε καὶ θείοις νάμασιν. Ὁ πηγάζων τὸ θεῖον νᾶμα τοῖς διψῶσι, καὶ προχέων τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς, τοῦ σιδήρου τὴν φλέβα ταύτην ἀναστομίσαντος, καὶ τὸ πικρὸν τῆς Μεβρᾶς, τοῦ κολαστοῦ 17.144 νόμου, μετέβαλεν εἰς γλυκύτητα τῇ παραδοχῇ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ, καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῷ μυστηρίου. Τὸ γὰρ γράμμα καὶ ὁ νόμος ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ ἐν πνεύματι λατρεία ἡ εὐαγγελικὴ ζωὴ ποιεῖ. Μεγάλην δὲ πρόνοιαν ποιούμενος ὁ Θεὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐρανὸν αὐτῷ ἀνοίγει, καὶ τροφήν αὐτῷ δίδωσιν οὐράνιον, καὶ χειραγωγεῖ αὐτὸν αὐτὸς, γινόμενος τοῖς ὀδεύουσι φῶς, καὶ ἄγων ἐπὶ ὁδοῦς, ἃς καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις οὐκ ἐπίσταται. Πλὴν ἐσπέρας μὲν τὴν ὀρτυγομήτραν, ἅμα δὲ τῇ ἔω τὸ μάννα καθίησι, πλαγίως ἡμῖν τοῦ παραδείγματος ὑπεμφαίνοντος, ὅτι μὴ ἐστὶν ἐν φωτὶ νοητῶ τῶν γηϊνῶν ὁ ἐραστής· ἃ διὰ τῆς ὀρτυγομήτρας σημαίνεται, ἦν ὀρέγει ἐπιζητοῦσι Θεὸς, οὐχ ἔλκων αὐτὸς εἰς ἐπιθυμίαν, οὐπω δὲ διδοὺς τὸ καταναεανιεύεσθαι παθῶν. Τὸ δὲ μάννα σκιὰ τῶν διὰ Χριστοῦ παιδευμάτων τε καὶ χαρισμάτων, ἃ ἄνωθεν ἐστὶ καὶ ἐξ οὐρανοῦ, καὶ τὸ γεῶδες οὐκ ἔχει, ἀμοιρεῖ δὲ μᾶλλον καὶ βδελυρίας σαρκικῆς. Καὶ οὕτως τροφὴ πνευμάτων ἐστὶν ἡ ἐν τούτοις ὀρθὴ καὶ ἀκίβδηλος γνῶσις, ἣς ἡ χορηγία, ὡς ἐν φωτὶ καὶ ἡμέρᾳ γίνεται, ἀνίσχοντος τοῦ Ἥλιου τῆς δικαιοσύνης Κυρίου, ὃς ἀποτρέφει ἡμᾶς εἰς ζωὴν ἀμήρτων. Ὁ γὰρ τὸ θεῖον μάννα κατεδηδοκῶς ἀμείνων ἔσται φθορᾶς καὶ ὑπεραλεῖται θανάτου. Συλλέξεται δὲ, φησὶ, τοῖς συσκήνοισι, καὶ οὐ καταλείψετε ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωῖ. Χρὴ γὰρ ὁμοῦ τοῖς ὁμοπίστοις, τοῖς τὴν οἰκοῦσι σκηνὴν, τὴν Ἐκκλησίαν, τῶν θεῶν ἡμῶν ἐμπορεῖσθαι λόγων, καὶ μὴ τηρεῖν τὴν σκιάν μετὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἔνδειξιν. Οἵτινες γὰρ, φησὶν, ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσετε. Πλὴν ἀφιγμένοι διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν ἐν Χριστῷ νοοῦμενον σαββατισμὸν, τουτέστιν εἰς ἀργίαν καὶ κατάληξιν τὴν ἐξ ἀμαρτίας, οὐχ ὡς ἄχρηστον παραιτοῦμεθα τὴν προσωρευθεῖαν τοῦ νόμου παιδείusin, χειραγωγοῦσαν ἡμᾶς εἰς Χριστόν. Περιτυγχάνομεν γὰρ ταῖς διὰ Μωσέως σκιαῖς, ἵνα τὴν ἐν αὐταῖς ζητῶμεν ἀλήθειαν, καινὰ καὶ παλαιὰ ἐκ θησαυροῦ ἐκβάλλοντες. Εἰ δὲ βούλει, ἄπερ ἐνταῦθα συλλέξομεν ἐν παρασκευῇ, ταῦτα ἐκεῖσε σαββατίσαντες εὐρήσομεν καὶ τραφησόμεθα. Πάλαι μὲν οὖν ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἀκοπιάστως πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν ἰσχύοντα· πρὸς δὲ γὰρ τις ἐβούλετο μετεκρίνατο. Τοιαύτη δὲ ἡ τοῦ τρέφοντος τὴν ψυχὴν λόγου φύσις, πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ τρεφόμενου μετὰ βάλλουσα. Ἐὰν νήπιον τρέφῃ ὁ νόμος, γάλα γίνεται· ἐὰν ψυχὴν ἀσθενοῦσαν, λάχανον· ἐὰν τέλειον, στερεὰ τροφή. Οὐ καθεζομένοις δὲ ἡμῖν ἔρχεται τὸ μάννα, ἀλλ' ἐρχομένοις ἔξω τῆς παρεμβολῆς· λέγω δὲ τοῦ σώματος, ἐν ᾧ ἐνεῖρκται ἡ ψυχὴ. Δεῖ γὰρ τὴν ψυχὴν μηκέτ' εἶναι ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι. Οὐδεὶς δὲ, φορῶν τὴν εἰκόνα τοῦ χοίκοῦ, δύναται ἄρτον οὐράνιον φαγεῖν· διότι ψυχικὸς ἄνθρωπος 17.145 οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος. Περὶ ἧς τροφῆς καὶ σὺ ἐδιδάχθης εὐχεσθαι. Ἐὰν οὖν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, τὸν μὴ ἐκχωροῦντα, τὸν μὴ ἀποκρινόμενον, τὸν ἀναδιδόμενον εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς, ὅταν διαλαμβάνω περὶ Θεοῦ, περὶ Χριστοῦ, περὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ, περὶ τῆς ἐν

ἀνθρωπίνῳ σώματι καὶ ψυχῇ αὐτοῦ ἐνοικήσεως, ἄρτον ἀγγέλων ἐσθίω, τὸ μάννα· ὅπερ εὐρῶν καὶ θαυμασας, θαυμαστικῶς ἐρῶ· Μάν; τί ἐστὶ τοῦτο; καὶ γενήσεται τοῦτο τὸ φθέγμα τῷ ἄρτῳ ὄνομα· εὐξασθε ἵνα ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐπισιτισμὸν ἀποστείλῃ εἰς πλησμονήν· οὐχ ὥστε γεύεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πληρωθῆναι τῶν λόγων τῆς ζωῆς, καὶ ἰσχυροποιηθῆναι ἐν αὐτοῖς. Πλὴν ἡ προηγουμένη τροφή αὕτη ἐστίν. Ἐσθιόντων δέ ποτε τὸ μάννα Ἑβραῖοι ἔλεγον· Οὐδὲν, πλὴν εἰς τὸ μάννα οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. Ἐμνήσθημεν γάρ, ὅτι ἐκαθέστημεν ἐπὶ τῶν λεβή των τῶν κρεῶν ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ ἡμεῖς ταλανίζομεν ἐκείνους, ὡς τότε ἡμαρτηκότας· οὐχ ὀρώντες, ὅτι καὶ ἐν ἡμῖν ταῦτα τὰ ἁμαρτήματα γίνεται· ἀντὶ τῆς πνευματικῆς Γραφῆς τὰ πράσα τὰ δυσώδη, καὶ τὰ κρόμυα τὰ βλάπτοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ πληροῦντα δυσωδίαν ἁμαρτήματα σκόροδα ἐπιθυμοῦμεν φαγεῖν, καὶ ἐμφορηθῆναι ἡδονῶν δυσσομίας. Καὶ τὴν ἔκλυτον τοῦ κόσμου καὶ τῶν σωματικῶν φύσιν ποθοῦντες, πεπόνων ἐπιθυμοῦμεν, καὶ τὸ μὴ ἀναδιδόμενον εἰς τὴν τῆς ψυχῆς οὐσίαν ἀνελόντες, σικύων θέλομεν μεταλαμβάνειν. Καὶ ἐπειδὴ οὐ θέλομεν τὸν ἄρτον, τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὗ προφητῆται κήρυκες καὶ δίκαιοι, νεφέλαι καλούμενοι διὰ τὸ ὑψοῦ φέρεσθαι αὐτῶν τὸν νοῦν· καὶ διὰ τὸ ἐντέξειν νεφελῶν τοῖς νοητοῖς ὑετοῖς κατάρδειν, ἐτέρους ἐξαποστελεῖ ἡμῖν ὁ Θεός, κρέας ὡσεὶ χοῦν, ἕως οὗ ἐξέλθῃ ἐκ τῶν μυκτῆρων ἡμῶν, καὶ ἕως πληρώσῃ ἡμᾶς νόσου καὶ μαλακίας, ὡς τὴν δυσώδη καὶ πολύδακρον ἁμαρτίαν ζητοῦντες. Οἱ γὰρ τῶν κοσμικῶν πραγμάτων ἀπολαύοντες νοσοῦσι τὴν ψυχὴν, διὰ ταῦτα καὶ ἐν χολέρα καὶ νόσῳ εἰσὶ, καὶ πᾶσι κακοῖς διὰ τὴν διψυχίαν αὐτῶν. Ἄλλ' ἡμᾶς γένοιτο νηστεύειν νηστείαν δεκτὴν, τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς μὴ τρέφοντας, μηδὲ γενοίμεθα ἐν ἀνύδρῳ, στερήσει τῶν πνευματικῶν ὑδάτων, διὰ τὸ μηδὲν δρᾶν τῶν γλυκαινόντων τὴν τοῦ Ὑψίστου χρηστότητα. Γλυκαίνει δὲ αὐτὴν τὰ κατ' ἀρετὴν καὶ σοφίαν ἐνεργούμενα καὶ θεωρούμενα. Μηδὲ ἐκπειράσαι αὐτὸν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν· ἡγουν οὐκ ἐξ ἐπιπολῆς, ἀλλ' ἐκ βάθους τοῦ ἡγεμονικοῦ ἀμφιβάλλοντες περὶ τῆς θείας δυνάμεως· μηδ' αἰτήσαιμεν βρώματα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν· οὐ ταῖς κατ' εἰκόνα λέγω, αἱ τρέφονται ἐκ τῶν ζωῆς ἄρτων, ἀλλὰ ταῖς εἰς σάρκα μεταβαλλούσαις, διὰ τὸ τοῖς ὑλικοῖς προσπεπονθέναι, ὀρεγομέναις οὐκ ὠφελίμων καὶ ὑγιῶν τροφῶν, ἀλλ' ἡδέων καὶ νοσοποιῶν. Ἄλλ' ἐτοιμασθεῖτε ἡμῖν τράπεζα, ἐφ' ἣν ἡ σοφία τὰ ἑαυτῆς θύματα ἐπιτίθησι, καὶ τὸν ἑαυτῆς οἶνον εἰς κρατῆρα κερνά. 17.147 Μηδὲ ὀργὴ ἐφ' ἡμᾶς ἀναβαίη, τὸ πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος τὸ ἀπατηλόν, τὸ δίκην προδρόμου ἢ κατασκόπου ἐκ τοῦ σκοτοῦ ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, εἰς τὴν ψυχὴν ἀνιόν διὰ τῆς ἐνθυμήσεως· μηδὲ ὡς πῦρ ἐξαφθεῖ ἐκ τῶν πεπυρωμένων βελῶν τοῦ ἐχθροῦ. Ἄλλ' οὐρανοῦ θυρίδες ἡμῖν ἀνοίγειεν, αἱ τῶν νοητῶν καὶ πνευματικῶν ἐξαπλῶ ἀρεταὶ κακίαι ἄδου καὶ θανάτου, αἵτινες οὐ κατισχύουσι τῶν, κατὰ Πέτρον, ἀνελθόντων ἐπὶ πύλας τῆς θυγατέρος Σιών. Καὶ ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας ἄνθρωπος, κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὁμοέστιος ἀγγέλοις γένοιτο, τοῦ ἀληθινοῦ μάννα μεταλαμβάνων, καὶ ἀπὸ οὐρανοῦ τροφήν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς ἐπικαταράτου γῆς, ἣν ὁ ἁμαρτάνων ἐν λύπαις ἐσθίει. Οἱ τούτων ἀκούοντες πτεροῦσθωσαν, ἐπαιρέσθωσαν, μηκέτι ἔστωσαν ἐν σαρκί· γενέσθωσαν ἐν πνεύματι· Οἱ γὰρ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. Ἄλλ' ἐπὶ τὴν ἱστορίαν ἀνιτέον. Στίχ. μδ'. Καὶ μετέστρεψεν εἰς αἷμα τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ὄμβρηματα αὐτῶν, ὅπως μὴ πίωσιν. Οἶδα κατὰ τροπολογίαν πολλοὺς ποταμοὺς Αἰγύπτου ἐναντίους Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ ποταμῷ, οὗ τὰ ὄμβρηματα τὴν Ἐκκλησίαν εὐφραίνει. Πάντα δὲ τὰ τῆς σωτηρίας ἀλλότρια ρεύματα, ἃ ὁ Θεός, ὅταν βούληται τινὰς ἐπιστρέψαι, ἵνα ἐξελθόντες πίωσιν ἀπὸ τῆς πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστὸς, ποιεῖ στραφῆναι εἰς αἷμα. Ὅταν γὰρ ἐγὼ καταγῶ οὐς ἀλλοτρίου ὕδατος καὶ φρονήματος, τοῦ Θεοῦ μὴ παραστήσαντος, ὅτι αἷμά ἐστιν, οὐκέτι πίνω, ἵνα μὴ μέτοχος γίνωμαι αἵματος ὄμβρηματος. Οἱ δὲ εἶεν ἂν, οἱ βραχέα μὲν λέγοντες, ὀλέθρια δέ. Κατὰ δὲ τὴν

ιστορίαν, Αἰγύπτιοι ἄνωθεν ὕδωρ οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ γίνεται ὑετὸς ἐν Αἰγύπτῳ. Ἱστορικῶς μὲν οὖν, πάσης τότε τῆς τῶν ὑδάτων φύσεως κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῷ προστάγματι τοῦ Μωσέως εἰς αἷμα τραπέισης, ὡς καὶ τοὺς ἰχθύας, εἰς σαρκώδη παχύτητα τοῦ ὕδατος μετατεθέντος, διαφθαρήναι, τοῖς Ἑβραίοις ἀρνομένοις αἷμα οὐκ ἦν. Ὅθεν ἔσχε καὶ ἡ μαγγανεία καιρὸν ἐν τῷ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις εὕρισκομένῳ ὕδατι, τὸ αἱματῶδες ὕδωρ παρασοφίσασθαι. Πνευματικῶς δὲ καὶ νῦν τὸ ἴσον ἔστιν ἰδεῖν γινόμενον. Τῶν γὰρ πρὸς τὰς ἐναντίας δόξας διεστηκότων τοῖς μὲν πότιμόν ἐστι καὶ διαφανὲς τὸ νᾶμα τῆς πίστεως, ὃ διὰ τῆς θείας διδασκαλίας ἀρύονται· τοῖς δὲ τῆς πονηρᾶς ὑπολήψεως αἰγυπτιάζουσι διεφθορὸς αἷμα τὸ ὕδωρ γίνεται. Καὶ πολλάκις ἐπιχειρεῖ ὁ παρασοφισμὸς τῆς ἀπάτης καὶ τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ποτὸν τῷ μολυσμῷ τοῦ ψεύδους αἷμα ποιῆσαι, τουτέστι τὸν ἡμέτερον λόγον, καὶ ἡμῖν δεῖξαι, μὴ τοιοῦτον ὄντα οἷόν ἐστιν. Ἄλλ' οὐκ ἀχρειώσειε καθόλου τὸ ποτὸν, κἂν ἐκ τοῦ προχείρου δι' ἀπάτην περιφοινίξῃ τὸ εἶδος. Πίνει γὰρ ὁ Ἰσραηλίτης τὸ ἀληθινὸν ὕδωρ, οὐδὲ πρὸς τὸ εἶδος τῆς ἀπάτης ἐπιστρεφόμενος. 17.149 ΨΑΛ. Π'. Στίχ. β'. Ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Θεὸν Ἰακώβ τὸν Σωτῆρα καλοῦσι τὸν ἐν ἀνθρώπου σχήματι ὀφθέντα τῷ Ἰακώβ εἰς δήλωσιν τῆς μετὰ ταῦτα ἐνανθρωπήσεως. Ἀλαλάζειν δὲ προστάττουσι νικητήριον ὕμνον ἀναπέμποντες αὐτῷ, ὡς καταλύσαντι τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, ὡς ἐκ τῆς τῶν δαιμόνων καταδυναστείας ῥυσαμένῳ. Ἀλαλαγμὸς γὰρ ἐστὶν ὕμνος ἐπινίκιος, ὃν καὶ οἱ ἐκ Βαβυλῶνος ἀνασωθέντες τῷ τὴν νίκην δωρησαμένῳ Θεῷ ἀλλήλοις ὑψῆσαι παρακελεύονται. Ἠθικώτερον δέ· ὧν μὲν κατορθούντων οἱ καρποὶ ἐπὶ τὰς ληνοὺς ἔρχονται, ἀκουέτωσαν τοῦ· Ἀγαλλιᾶσθε τῷ Θεῷ· ὁ δὲ ἀμαρτῶν καὶ δεόμενος μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς μὴ ἀγαλλιᾶσθω, ἀλλὰ λυπηθῆτω κατὰ Θεόν. Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. Καὶ σὺ, ἐὰν βοηθηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ τὴν συγκομιδὴν ἐποιήσω τῶν καρπῶν ἐπὶ τὰς ἀγίας ληνοὺς, μὴ ἐπιλανθάνου τοῦ Θεοῦ, καθὸ βοηθὸς σου γίνεται. Κἂν ἀπορῆς λόγων τῶν κατ' ἀξίαν ἀποδοθησομένων τῷ Θεῷ ἐν εὐχαριστίᾳ, ἀλάλαζε εὐσήμεν φωνῇ, καρδίας κεκραγυίας ὑπερβαινούσης τὰ σημαίνόμενα ἀπορούσης λέξεως, καὶ διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν λέξεων ἀπόρρητα καὶ ἄρρητα λαλούσης. Ἐὰν γὰρ ἀναβῆς τὰ λεκτὰ, ἐὰν ὑπερβῆς τὰ ἀπαγγελλόμενα, τὰ διὰ στόματος φωνούμενα, καὶ μόνῳ νῶ δυνηθῆς ὑμνεῖν τὸν Θεόν, τῷ ἀποροῦντι ἐπιθεῖναι τὰ ἑαυτοῦ κινήματα τῷ λόγῳ, παρὰ τὸν τὸν λόγον τὸν ἐν σοὶ μὴ δύνασθαι βαστάζειν τοῦ νοῦ τὰ ἀπόρρητα καὶ τὰ θεῖα, ἀλαλάξεις τῷ Θεῷ Ἰακώβ, ὡς μιμητὴς τοῦ πτερνιστοῦ Ἰακώβ. ΨΑΛ. ΡΝ'. Στίχ. γ'. Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος. Ἄλλος φησὶ, διὰ ἤχου κερατίνης. Ἱερατικὸν δὲ τοῦτο τὸ ὄργανον. Οἱ ἱερεῖς γὰρ ἐχρῶντο ταῖς σάλπιγξι, τῶν ἐν Σινᾷ γενομένων σαλπίγγων ἀναμιμνήσκοντες. Κατὰ γοῦν τὸν πνευματικὸν περὶ σαλπίγγων κατασκευῆς λόγον, κατασκευαστέον σάλπιγγα, ἵνα ἐν ἤχῳ αὐτῆς αἰνέσωμεν τὸν Θεόν. Τοιαῦτα δ', οἶμαι, σάλπιγγες δηλοῦνται καὶ ἐν τῷ· Σαλπῖσει, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται. Ἔστι δὲ ἑορτὴ Νουμηνία ἐβδόμου μηνός, μνημόσυνον σαλπίγγων, καθὸ λέγεται· Ἐν νεομηνίᾳ, σάλπιγγι.